

Vlamingen in de Wereld

WONEN, WERKEN EN ONDERNEMEN IN HET BUITENLAND

VIW.BE

LENTE 2023

#120

TABAKSPLUK | HOLLYWOORDCORRESPONDENT | NATIONALITEIT

INHOUD

Eerste woorden	1
Woord van de voorzitter	3
Nationaliteit	4
Medische wereld	6
Jaaroverzicht 2022	8
Podcast: Nieuw-Zeeland	9
Hollywoodcorrespondent	10
Tabakspluk	12
Culturele tenoren	16
Juridisch	18
Historische Vlamingen	19
Consulair	20
Europees recht	23
Column	41

DOSSIER: OPGROEIEN IN HET BUITENLAND

Brief	24
Onderwijs	26
Dubbele identiteit	29
Erasmusbaby's	32
Pesten	36
Eetstoornissen	38

Coververhaal: Dominique voelt zich bijzonder blij met haar dubbele identiteit: 50/50 Belgische en Amerikaanse met een vleugje New York, waar ze als danseres woont. Lees haar verhaal op pagina 32-33.

Coverfoto: Noor Eemaan

Groei(pijn)en in het buitenland

In dit magazine hebben we geregeld aandacht voor het groeiende inzicht in de invloed van een migratie of een internationale ervaring op ons leven. Zeker voor jongeren blijkt het een intense ervaring. Sommigen hebben geen keuze omdat hun ouders de beslissing voor hen nemen. Anderen kiezen er al op jonge leeftijd doelbewust zelf voor. Hoewel de verschillen groot zijn, zijn er ook wel gelijkenissen. Bij 'thuiskomst' volgt niet zelden een harde landing. Waar je ook heen trekt, je rugzak reist met je mee.

Het van jongs af opgroeien in het buitenland raakt jongeren in het middenrif. Dit erkennen is ontzettend belangrijk om hen als ouder de juiste bedding te geven. Als expatkoppel kan je jongeren tussen bestemmingen, twee kinderen identiek opvoeden, maar merken dat die allebei anders omgaan met dat internationale: de ene voelt zich thuis als een vis in het water, voor de andere hoeft 'al dat internationale' na een poos niet meer.

De leeftijd van 20 tot 25 jaar, wat we de opkomende volwassenheid noemen, is hét tijdsgewricht waarin tijdens een proces van aftasten de identiteit definitief gevormd wordt. Het opgroeien in het buitenland of de mentale ontkoppeling van een land tijdens een uitwisseling kan grote gevolgen hebben. Een Erasmusproject heeft uiteraard een sterk exploratief karakter: studenten leren nieuwe culturen, onderwijsmethoden en horizons kennen. De draagwijdte strekt ver. Hoe jonger naar het buitenland, hoe groter de impact op je persoonlijkheid; want adolescenten en jongvolwassenen absorberen intenser.

Uitwisselingen, maar evengoed internationaal vrijwilligerswerk: tieners en twintigers krijgen vele kansen aangereikt om ervaring op te doen in het buitenland. Ze doen dat massaal en een aantal kwam de voorbije decennia, behalve met een rugzak vol ervaringen, ook thuis met een lief. Sommigen onder hen huwden. Hoeveel dat er precies zijn, is moeilijk te achterhalen. Wijlen Umberto Eco liet in de The Guardian over Erasmusprojecten ooit optekenen: *"I call it a sexual revolution: a young Catalan man meets a Flemish girl – they fall in love, they get married and they become European, as do their children."* Wie ben ik om de wereldberoemde schrijver tegen te spreken. De effecten sijpelen door naar volgende generaties.

We springen er haast achteloos mee om, met die (vaak wisselende) buitenlandse ervaringen. Over het opgroeien en de groeipijnen in het buitenland hebben we het in het dossier van deze editie. Op jonge leeftijd is iemands identiteit rekbaarder, wat de impact vergroot. In een andere cultuur ontdekken jongeren nieuwe dingen, die ze zelf internaliseren. Het wordt een stukje van wie ze zijn. Die nieuwe ik kunnen ze vervolgens in het thuisland niet altijd even goed meer uiten. Voor sommigen wordt de Erasmusbestemming een nieuwe thuis, anderen ervaren de Erasmusblues als ze die droom niet kunnen waarmaken. Dat brengt ons bij het vaker aangehaalde 'terugkeerproces', dat heel wat meer blijkt te omvatten dan de jetlag waarvoor sommige buitenstaanders het zien. Dit en veel meer lees je in ons dossier vanaf pagina 24.

Koen Van der Schaeghe
Directeur/hoofdredacteur

OFFICIËLE VERTEGENWOORDIGERS VLAMINGEN IN DE WERELD

ALGERIJE Algiers Stroobandt Ronny	D.R. CONGO Kinshasa Van Cauwenberg Inge	IERLAND Dublin Vanhoucke Jacques	OOSTENRIJK Wenen Leers André	TUNESIE Tunis De Jonghe Solange
ARGENTINIE Buenos Aires Remaut Reinhilde	DENEMARKEN Horsholm Swerts Sophie	INDIA Bangalore Verfaillie Els Chennai Baeyens Guy Mumbai Van Goubbergen Monique	PARAGUAY Capitan Miranda – Itapua Godefroid Conny Asunción Cuppens Arnoud	VIETNAM Hanoi Laukens Philippe
AUSTRALIE Adelaide Deco Rudi & Raspoet Inez Perth Van Der Eecken Tineke Victoria Demuyne Nancy	DOMINICAANSE REPUBLIEK La Romana Demyttenaere Inge	ITALIE Milaan Verstreken Marleen Rome Caen Barbara	POLEN Warschau Van Hool Annick	VSA Arizona / Gilbert Vanderheyden Katrien California / Monterey Fiers Vera Colorado / Broomfield Wynant Al Illinois / Chicago Ryckbosch Bart Michigan / Northville Cassano Julie Nevada / Henderson Ardenoy Youri en Ryssaert Anja New York / Regio New York Higham – Bouten Kaat New York / New York City De Muelenaere Emma Ohio / Chagrin Falls Decroos Dieter Oregon / Portland Vermeulen Stefaan Pennsylvania / Philadelphia Mertens Daisy Tennessee/Mount Juliet Baert Pieter-Jan Washington Dc Quintyn Marc Wisconsin / Brussels Binard Joseph
BOSNIE-HERZEGOVINA Konjic Scherpereel Jelle	ECUADOR Quito De Vuyst Piet	JAPAN Tokyo Catryse Bernard	QATAR Doha Neervoort Chantal	
BRAZILIË Santa Catarina Coudenys Paul	ESTLAND Tallinn Cnudde Femke	LITOUWEN Lazdijai Van Den Berghe Rik	ROEMENIE Boekarest Struys Jan	
BULGARIJE Sofia Sagaert Pascal	FRANKRIJK Parijs Goezu André Ile De France Borlau Frederik	LUXEMBURG Steinsel De Corte Fred	SERVIE Belgrado Delva Gilberte	
BURKINA FASO Ouagadougou Sergooris Madeleine	GAMBIA Bakau Goossens Bart	MAROKKO Marrakech Leplang Nathalie	SINGAPORE Singapore Vanhoutte Christophe	
CANADA Alberta Gotthold Erwin New Brunswick Bodart Fanny Ontario Focquet Mireille	GRIEKENLAND Athene Dirix Theo	MEXICO Tlaxcala Cailliau Brecht	SPANJE Alicante / Villajoyosa Ryckaert Dieter Catalonië / Barcelona Wouters Myriam Madrid Dauwe Mieke Tenerife Peeters Karen Valencia Lesage Kristien	
CHILI Santiago Magnus Annemie	GROOT-BRITANNIË Londen Vermeylen David Surrey Beckers Brit Edinburgh Lamin Wendy	NIEUW ZEELAND Auckland De Belder Mine Christchurch Rottiers Patrick	SURINAME Paramaribo Helderweert Tom	ZUID-AFRIKA Kaapstad Verbist Anne
CHINA Shanghai De Ceuster Alex	HONGARIJE Boedapest Schouteeten Marc	NOORWEGEN Kolsas Van Laenen Filip	THAILAND Bangkok Bull Eddy	ZWEDEN Bollnas Van Louwe Luc Stockholm Vanhove Tiny
COLOMBIA Bogota Otten Filip		OEGANDA Kampala Kadaplackal Francis		ZWITSERLAND Genève Sap Frank Zürich Scheir Petra

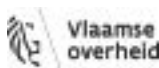
COLOFON

VLAMINGEN IN DE WERELD is het driemaandelijks tijdschrift van de gelijknamige Stichting van Openbaar Nut, de enige belangenvereniging voor Vlamingen die in het buitenland (willen) wonen, leven, werken. **CORRESPONDENTIEADRES & RECLAMEREGIE** Vlamingen in de Wereld, Zenith-gebouw, Koning Albert II laan 37, 1030 Brussel, Tel.: +32 (0)2/201 73 84, info@viw.be, www.viw.be, facebook.com/viwbrussel. **ABONNEMENTEN** 60 euro, dit is het forfait om gebruik te maken van de VIW-dienstverlening. Een lidmaatschap op het tijdschrift zit hier inbegrepen, alsook de toegang tot de ledenpagina's van de website en de diverse voordelen die VIW haar leden biedt. IBAN: BE38 068213782872, Swiftcode(BIC): GKCCBEBB. Met als mededeling 'Ledenpakket VIW'. Betalen via kredietkaart kan uiteraard ook. Raadpleeg hiervoor www.viw.be/nl/lidmaatschap-nieuw. **REALISATIE** Drukkerij Geers Offset nv. **NA ELKE VERZENDING** krijgen wij stevast een aantal exemplaren retour wegens foutief adres. Gelieve het secretariaat van uw gewijzigde adres op de hoogte te brengen a.u.b. **VIW RESPECTEERT DE WET** op de privacy.

VIW is lid van de Unie van de Periodieke Pers.

BESTUURSORGaan VOORZITTER: STEVEN VAN LAER, **ONDERVOORZITTER:** AN DE MOOR, MICHEL ADRIAENS, FREDERIK BORLAU, TOM BRUYER, AN DESCHAEEMAEKER, HILDE CELESTE DE JONGE, THEO DIRIX, PRAKASH GOOSSENS, JOHANNA NEYT, EVA PAREIT
STRUCTURELE SPONSORS DEME, RSZ, EY, Gosselin Group, Ondernemingen Jan De Nul nv, Leuven Mindgate

Met de steun van de Vlaamse overheid. De Vlaamse overheid kan niet verantwoordelijk gesteld worden voor de inhoud van de publicaties.

STEVEN VAN LAER
VOORZITTER

Meertaligheid matters

Opgroeien met meerdere talen doe je niet vanzelf. Een kind uit een meertalig gezin wordt niet per definitie meertalig. Een meertalige opvoeding is naast een onvermijdelijke evolutie die onze wereld al decennia ondergaat wel dé manier om kinderen een taal snel aan te leren. Dankzij de toegankelijkheid van het onderwijs en de globalisering zal meertaligheid de norm worden. Vandaag reeds is meer dan 50 procent van de wereldbevolking tweetalig. Het spreekt dus voor zich dat het de normaalste zaak is dat er gezinnen zijn die hun kinderen een andere taal aanleren dan de taal die ze achter de schoolbanken leren. Bij vele Vlamingen in het buitenland is die tweede taal het Nederlands.

Niet zelden is de voornaamste schooltaal van Vlaamse kinderen in buitenland niet het Nederlands. Thuis wordt het meestal wel gesproken, maar het bijspijkeren ervan kan op verschillende manieren. Digitaal bijvoorbeeld, via één van onze gewaardeerde partners D-Teach of Icha, of op een Nederlandse Taal- en Cultuurschool zoals 't Klokhuis in New York, één van de grootste Nederlandstalige scholen wereldwijd. Deze laatste viert dit jaar trouwens haar 25ste verjaardag. Lees meer vanaf pagina 26.

Naast het formele onderwijs kan je als ouder ook thuis veel doen. Het is bovendien cruciaal dat je als moeder en/of vader ook bewust bezig bent met het Nederlands. Want pas als ze het goed machtig zijn, plukken kinderen écht de vruchten van hun meertaligheid. Interactie is belangrijk, over het Nederlandstalige huiswerk, de tv-programma's die bekeken worden of de boeken die ze lezen. Want zo worden de kinderen uitgedaagd om de nieuw geleerde woorden actief te gebruiken. Dat dit ook spelenderwijs kan, tonen wij met onze stichting al meerdere jaren met het zomertaalkamp voor expatkinderen die al zingend en spelend een gevarieerder en rijker taalgebruik aangeleerd krijgen. Inschrijven kan nog, via viw.be/nl/viw-taalkamp-nederlands.

Ouders die hun kinderen tweetalig opvoeden, zijn dus niet meer weg te denken anno 2023. Meertalige capaciteiten zijn bovendien een bijzonder verrijkend element in ieders opvoeding. Belangrijk is dat je als ouder een taal spreekt met je kinderen waarmee je de relatie met je zoon of dochter kunt hebben die je wilt. Je moet als ouder je gevoelens goed kunnen overbrengen en de finesses van de verbale en non-verbale communicatie van je kinderen goed begrijpen. Hoe valkuilen vermeden kunnen worden, lezen we onder meer in het artikel met Dr. Pat Annicq op pagina 38.

NATIONALITEIT – DE IMPACT VAN EEN VERHUIS NAAR HET BUITENLAND

TEKST NIVARD BRONCKAERS & LYNN VANASSCHE (EY TAX CONSULTANTS BV, PEOPLE ADVISORY SERVICES)

Wie droomt er niet weg bij de gedachte aan een verhuis naar het buitenland? Zij het voor het werk, de liefde of voor geen enkele andere reden dan de 'goesting' in avontuur, bij een verhuis naar het buitenland denken we eerst en vooral aan al het moois dat ons te wachten staat.

Er komen desalniettemin heel wat formaliteiten kijken bij zo'n verhuis naar het buitenland. In dit artikel staan we even stil bij de belangrijkste formaliteiten en de impact van zo'n verhuis op de Belgische nationaliteit.

ADMINISTRatieve VERPLICHTINGEN BIJ VERHUIS NAAR BUITENLAND

Bij een verhuis naar het buitenland is het belangrijk om je vertrek te aan te geven bij de gemeente waar je in België ingeschreven bent. Dit kan eenvoudigweg door je aan te melden bij de bevolkingsdienst en dit ten laatste de dag voor je vertrek.

De gemeente zal je naar aanleiding hiervan een bewijs van uitschrijving bezorgen. Je Belgische identiteitskaart mag je bijhouden en blijft geldig tot de einddatum die erop vermeld staat.

Met het bewijs van uitschrijving kan je je vervolgens aanmelden bij de Belgische ambassade of het Belgische consulaat in het land waar je van plan bent je te vestigen. Dit is geen verplichting, maar valt absoluut aan te raden. Deze inschrijving in de consulaire bevolkingsregisters laat het namelijk toe gebruik te maken van dezelfde diensten als deze van de gemeentelijke diensten in België. Handig indien je op een bepaald moment je identiteitskaart wil hernieuwen, wanneer je aan bepaalde verkiezingen in België wil deelnemen of wanneer je bijvoorbeeld zeker wil zijn dat je op hulp kan rekenen bij mogelijke problemen.

GEBOORTE IN HET BUITENLAND

Een belangrijke gebeurtenis om rekening mee te houden, is een mogelijke gezinsuitbreiding tijdens het verblijf in het buitenland en dan zeker de vraag welke nationaliteit het kind zal krijgen.

Wanneer één van beide ouders de Belgische nationaliteit bezit ten tijde van de geboorte, kan deze doorgegeven worden aan het kind. Het proces is echter verschillend afhankelijk van of de ouders al dan niet zelf in België geboren zijn.

Wanneer één van beide ouders of adoptieouders zelf geboren is in België, de Democratische Republiek Congo, Rwanda of Burundi, zal de Belgische nationaliteit automatisch doorgegeven worden. De ouder(s) dienen enkel aangifte van de geboorte te doen. De aangifte van de geboorte dient te gebeuren bij de lokale autoriteiten in het land waar u verblijft. Deze maken een geboorteakte op, waarna u het kind bij de Belgische ambassade of het consulaat kan inschrijven. Indien het niet mogelijk is voor de lokale autoriteiten om de geboorteakte op te maken, zal de Belgische ambassade of het consulaat deze taak opnemen. Bij een mogelijke terugkeer naar België laat u best de buitenlandse geboorteakte overschrijven in het bevolkingsregister van de woonplaats in België. Mogelijks dient de buitenlandse geboorteakte hiervoor erkend en/of gelegaliseerd te worden.

Wanneer de ouders of adoptieouders wel de Belgische nationaliteit bezitten, maar niet zelf in België geboren zijn, kan de Belgische nationaliteit toch doorgegeven worden, maar dan wel pas na het afleggen van een zogenaamde nationaliteitsverklaring. Dit dient te gebeuren voor de vijfde verjaardag van het kind of voor de vijfde verjaardag van de adoptie. De verklaring zelf dient men, bij verblijf in het buitenland, af te leggen bij de Belgische ambassade of het consulaat. Zou u ervoor kiezen terug te keren naar België, kan deze verklaring ook afgelegd worden bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woonplaats in België. In beide gevallen kan men na de aangifte bij de Belgische ambassade of het consulaat een Belgisch paspoort verkrijgen.

Let op: Er zijn nog steeds uitzonderingen op deze algemene regel, zoals bijvoorbeeld in geval van draagmoederschap.

VERLIES VERWORVEN RECHTEN

Afhankelijk van de geldende regelgeving in het land waar je verblijft, kan men de nationaliteit van het gastland verkrijgen nadat je voor een bepaalde tijd in het land verblijft of in bepaalde gevallen zelfs onmiddellijk bij geboorte in dat gastland.

Indien je besluit de nationaliteit van dat land te verwerven, betekent dit gelukkig niet automatisch het verlies van de Belgische nationaliteit. De Belgische wetgeving kent geen verbod op dubbele nationaliteit meer. Je kan dus zonder meer de Belgische nationaliteit behouden samen met je nieuwe verworven nationaliteit. Het is hierbij wel belangrijk om na te gaan of het land waarvan je de nieuwe nationaliteit verworft eveneens de mogelijkheid tot dubbele nationaliteit toestaat.

Wanneer je afstand zou doen van je Belgische nationaliteit, indien het andere land geen dubbele nationaliteit toestaat, moet je rekening houden met de impact op een mogelijke terugkeer naar België.

Afstand doen van de Belgische nationaliteit heeft ook gevolgen voor je minderjarige kind. Je kind verliest de Belgische nationaliteit wanneer geen van beide ouders de Belgische nationaliteit nog bezit en je kind eveneens een andere nationaliteit verwerft.

Een ander scenario is het verlies van je nationaliteit door een langdurig verblijf in het buitenland. Dit gebeurt in slechts specifieke gevallen, dus geen vrees voor een domper op je buitenlandse avontuur!

Een verlies van nationaliteit kan gebeuren wanneer je oorspronkelijk in het buitenland bent geboren en je tussen je 18de tot je 28ste niet officieel in België woonde. Indien je echter tussen deze levensjaren een Belgische identiteitskaart of Belgisch paspoort verkregen hebt, dan kan je de Belgische nationaliteit alsnog behouden. Dit geldt ook wanneer je bij de bevoegde Belgische gemeente of buitenlandse diplomatieke post een verklaring aflegt voor je 28 wordt, of wanneer het risico bestaat dat je door verlies van Belgische nationaliteit staatloos zou worden.

**“DE BELGISCHE
WETGEVING KENT GEEN
VERBOD OP DUBBELE
NATIONALITEIT MEER.”**

WAT BIJ TERUGKEER NAAR BELGIË?

Is het plan om na je verblijf in het buitenland je avontuur in België verder te zetten, dan is het eveneens belangrijk om voor je terugkeer de Belgische ambassa-

de of het Belgische consulaat in het buitenland hierover in te lichten.

Eens terug in België kan je je opnieuw aanmelden bij de gemeente waar je officieel zal verblijven en kan je, indien nodig, een nieuwe identiteitskaart bestellen na een bezoek door de wijkagent die eerst een woonstcontrole zal uitvoeren. Heb je echter een identiteitskaart die nog geldig is of eerder werd afgegeven voor de Belgische ambassade of het Belgische consulaat, dan blijft deze geldig en hoeft deze niet vervangen te worden.

Meer info: ey.com

KINDERORTHOPEDIST IN DE VS

TEKST EMILY NAZIONALE

Wat als je droom is om (verder) te specialiseren in het buitenland, maar je diploma er niet erkend wordt? De Vlaamse laatstejaars assistent orthopedie Manon Pigeolet bereidt een 'exceptional ability pathway' voor om in de VS aan de slag te kunnen. Een verhaal over opportuniteiten grijpen, de juiste mentors vinden, en je hart volgen.

"In het jaar dat ik 18 werd, ging ik met mijn ouders mee op reis naar Gambia om er ontwikkelingswerk te doen. Ik organiseerde er onder andere educatieve activiteiten in de lokale basisschool en hielp met de afwerking van de nieuwbouwschool. Een onvergetelijke ervaring die smaakte naar meer", begint Manon Pigeolet haar verhaal.

"In mijn bachelorjaren geneeskunde deed ik nog meer ontwikkelingshulp. Ik vond het interessant om te zien hoe zorgstelsels van elkaar kunnen leren. In ontwikkelingslanden worden er bijvoorbeeld minder dure diagnostische tests uitgevoerd en toch kunnen artsen er dezelfde diagnoses stellen.

Als geneeskundestudent was ik actief bij IFMSA, de International Federation of Medical Students Associations. In 2013 trok ik met een delegatie naar Genève en New York om de stem van geneeskundestudenten te vertegenwoordigen in een werkgroep van de Verenigde Naties over de Sustainable Development Goals. Zo groeide mijn interesse voor beleidswerk: het creëert de mogelijkheid om dagdagelijkse problemen - vandaag in het ziekenhuis - aan te pakken bij de kern.

Als ik naar mijn verdere geneeskundetraject keek, wist ik dat ik een manier wilde vinden om deze twee interesses, ontwikkelingshulp en beleidswerk, te integreren. Het liefst als orthopedist, ook al klonk het in mijn omgeving dat ik als huisarts, pediater of internist gemakkelijker aan de slag zou kunnen in ontwikkelingslanden."

HARVARD

"Op het International Global Surgery Symposium in Leuven is de bal aan het rollen gegaan. Ik stelde er een onderzoeksproject voor waarbij ik kinderen geopereerd door een orthopedisch team van HUDERF, waar ik toen als aso werkte, opvolgde in Bangladesh.

Een Pakistaanse chirurg, Lubna Samad, sprak me na afloop aan en vroeg of ik geen gelijkaardig onderzoek wilde opzetten in Pakistan. Uiteindelijk groeiden

de projecten in Bangladesh en Pakistan uit tot een volwaardig doctoraat. Mijn promotor, die pediater is, suggereerde dat ik ook een begeleider zou zoeken met orthopedische expertise en ervaring in ontwikkelingslanden. In België vonden we echter niet meteen zo iemand. Dr. Samad, ondertussen deel van het begeleidingsteam van mijn doctoraat, raadde me aan contact op te nemen met een onderzoeksgroep aan Harvard University, Boston. Zij aanvaardden mij als onderzoeker, waardoor ik de kans kreeg om er twee jaar verder te werken aan mijn doctoraat. Op dit moment ben ik nog deeltijds onderzoeker aan Harvard, in parallel met mijn klinische opleiding aan het Hôpital Necker-Enfants malades in Parijs."

HALFTIJD

"In Boston leerde ik veel bij als onderzoeker - ik behaalde er een master in Public Health om mij meer te verdiepen in specifieke onderzoeksmethoden en gezondheidseconomische evaluaties - én ik heb er geproefd van werken in het Amerikaanse gezondheidsstelsel. Het statuut van halftijds onderzoeker of beleidsmedewerker en halftijds clinicus is er meer ingeburgerd. Ziekenhuizen zien er de meerwaarde van in en willen dat ook ondersteunen.

Mijn droom is om halftijds te subspecialiseren in de kinderorthopedie, om eenmaal afgestudeerd mijn job als kinderorthopedist te combineren met onderzoek. Het probleem is dat mijn diploma orthopedie in de VS niet wordt erkend. Ik zou mijn specialistische opleiding moeten overdoen. Dat zie ik echter niet zitten. Daarom ben ik nu de nodige voorbereidingen aan het treffen om dat te kunnen realiseren via een 'exceptional ability pathway'."

"IN MIJN OMGEVING KLONK HET DAT IK ALS HUISARTS, PEDIATER OF INTERNIST GEMAKKELIJKER AAN DE SLAG ZOU KUNNEN IN ONTWIKKELINGSLANDEN, MAAR IK GING TOCH VOOR MIJN DROOM: ORTHOPEDIE."

UITZONDERLIJKE EXPERTISE

"Kort geschetst start een ziekenhuis in dat geval een procedure op om een buitenlandse niet-gediplomeerde arts alsnog aan te kunnen werven omdat hij of zij beschikt over expertise die niet aanwezig is in het eigen ziekenhuis of in de omgeving.

Zo kan ik mijn doctoraatsonderzoek voorleggen over hoe je kinderen in ontwikkelingslanden in een langdurig orthopedisch behandelingstraject houdt. Daarnaast ben ik ook een onderzoek gestart naar de gezondheidseconomische aspecten van orthopedie en hebben we kostenefficiëntiemodellen opgesteld in het kader van screeningsprogramma's voor heupafwijkingen bij pasgeborenen. Die combinatie van onderzoeksgebieden sprak het Boston Children's Hospital, het academisch kinderziekenhuis van Harvard, erg aan. Verschillende mensen in het ziekenhuis moeten nu hun goedkeuring geven voor de 'exceptional ability pathway' en het dossier komt ook voor bij het Amerikaanse equivalent van de Orde der Artsen en de Amerikaanse immigratiedienst. Ik hoop volgend jaar naar Boston terug te kunnen keren."

GOEDE WERKETHIEK

Met haar verhaal wil Manon Pigeolet geneeskundestudenten of jonge specialisten in opleiding inspireren en laten zien dat er veel mogelijk is in de geneeskunde en dat België een zeer goede voorbereiding geeft om dit soort internationale avonturen aan te gaan.

Laat je begeleiden waar je kan, drukt dr. Pigeolet jonge

collega's op het hart. "Zoek al vroeg in je traject mentors die je op weg kunnen helpen. Blijf ook niet bij een en dezelfde mentor, verschillende mentoren kunnen je bij verschillende aspecten helpen." Wat ons tot de Belgische bescheidenheid brengt ...

"Trek je stoute schoenen aan en spreek mensen aan. Als je met een sterk verhaal of interessante e-mail komt, is men doorgaans bereid om je te helpen. Of als men zelf geen tijd of oplossing heeft, zal men je doorverwijzen naar de juiste persoon. Zoals dat gaat in het leven, leidt één contact vaak tot een ander.

Zowel in Parijs als Boston heb ik gemerkt dat we als Belgische arts geapprecieerd worden op de werkvloer", zegt Manon Pigeolet. En dat helpt. "Men gaat ervan uit we een goede opleiding gehad hebben, dat we een goede werkethiek hebben, en dat we goede collega's zijn. In het buitenland ziet men ook wat jonge artsen hier doen en bereiken. Wat wij bijbrengen aan de geneeskunde is wel degelijk een meerwaarde, daar kunnen we van op aan."

ZELFVERTROUWEN

Tot slot heeft dr. Pigeolet nog een boodschap voor de generatie van superviserende artsen: "Zeg het uitdrukkelijker tegen jonge collega's als ze goed bezig zijn. Dat is goed voor hun zelfvertrouwen, en wie weet is jouw aanmoediging misschien net datgene wat ze nodig hebben om een groot avontuur aan te gaan."

Dit artikel verscheen eerder in Artsenkrant.

Vlamingen in de Wereld

JAAROVERZICHT 2022

Momenteel tellen we 83 vertegenwoordigers in 50 landen

In 2022 verwelkomden we
10 NIEUWE
VERTEGENWOORDIGERS

Vlamingen in de Wereld bereikte in 2022 zo'n
716.500 MENSEN waarvan
400.000 MENSEN VIA
DE WEBSITE

We kregen
321
DIENTSTVERLENINGSVRAGEN
gemiddeld 27 per maand

Naast algemene infovragen over hoe je emigreert,
gingen de meeste vragen over:

1. PRAKTISCHE ZAKEN
2. CONSULAIRE AANGELEGENHEDEN
3. BELASTINGEN

We organiseerden
7 EVENEMENTEN
die werden bijgewoond door in totaal
1.172
MENSEN

Zomerkamp voor expatkinderen in Gent
Zomerevenement vertegenwoordigers
5 webinars rond internationaal onderwijs,
sociale zekerheid, belastingvrijstelling,
Vlaams online onderwijs en digital nomads

TOP 10
LANDEN
waar het meest vragen over komen

1. Verenigde Staten
2. Spanje
3. Frankrijk
4. Portugal
5. Duitsland
6. Verenigd Koninkrijk
7. Australië
8. Nederland
9. België (terugkeren)
10. Italië

HOGER ONDERWIJS
We werkten opnieuw samen met verschillende
instellingen voor hoger onderwijs

4 presentaties voor studenten Odisee en VIVES
Workshop Bangladesh voor personeel Thomas More
2 bachelorproeven van Arteveldehogeschool
4 stagiairs vanuit uGent, Arteveldehogeschool en Thomas More

Op de vacaturebank verschenen
65
VACATURES EN STAGEPLEKKEN

HIER KOM JE ELKAAR CONSTANT TEGEN

TEKST ANNE CRUYT

Na een lange carrière in België kozen Rik en zijn partner zo'n zes jaar geleden voor het avontuur. In het buitenland wonen en werken, waarom zouden ze het niet doen? Veel verder dan Wellington, Nieuw-Zeeland konden ze het haast niet zoeken; intussen woont het koppel 18.900 kilometer ver weg.

Hun bestemming? Het resultaat van een degelijke voorbereiding. Beide partners maakten een persoonlijke top tien van landen waar ze zichzelf zagen wonen, in die lijstjes overlapte Nieuw-Zeeland in de top drie. Na een verkennende vakantie was het beklonken: hoewel ze al veel hadden gereisd, kregen ze meteen een ander gevoel in Nieuw-Zeeland. "Bij onze terugkeer wisten we zonder twijfel: dit wordt het." En toen hadden ze alleen nog maar het noordelijk eiland bezocht.

Hoewel Nieuw-Zeeland duidelijke immigratieprocedures heeft, is het makkelijk noch goedkoop om er naartoe te verhuizen. "Eerst en vooral moest ik een job vinden. Moderne tijden of niet, geen enkele Nieuw-Zeelandse werkgever neemt je aan als je niet fysiek komt solliciteren. Dat had ik zelf trouwens pas door toen ik bij de 400ste afwijzing feedback vroeg. In die zin heerst er wel een authentieke eilandmentaliteit." Een nieuwe reis, waarin hij op een week 12 sollicitatiegesprekken afwerkte, leverde drie arbeidscontracten op.

**"GETROUWD OF NIET, WE MOESTEN
ONZE DUURZAME RELATIE BEWIJZEN AAN
DE IMMIGRATIEBEAMBT. OOK ONS
TROUWBOEKJE ZELF, DAT NOCHTANS
VIER TALEN WAARONDER HET ENGELS BEVAT,
WERD NIET ZOMAAR AANVAARD."**

Niet alleen werk vinden is een uitdaging, ook een trouwboekje is geen garantie om als koppel te mogen verhuizen. "Getrouwd of niet, we moesten onze duurzame relatie bewijzen aan de immigratiebeambte. Ook ons trouwboekje zelf, dat nochtans vier talen waaronder het Engels bevat, werd niet zomaar aanvaard."

Uiteindelijk begon het dossier te lopen, vier maanden later werd hun werkvisum goedgekeurd. "Meteen na aankomst ben ik ook begonnen met het aanvragen van mijn permanente verblijfsvergunning. Opnieuw een moeizaam, frustrerend en duur proces. Het kost duizenden euro's om de aanvraag in te dienen. Ook de huizenprijzen worden

stilaan onbetaalbaar. Onder 1 miljoen Nieuw-Zeelandse dollar (een dik half miljoen euro) vind je haast niets meer." Nieuw-Zeeland is een speciaal land, op elk vlak. Dat bevestigt Rik. "De context is hier heel anders. Slechts 5,5 miljoen inwoners en een zeer kleine economie. Bepaalde sectoren, zoals de farmaceutische industrie, bestaan hier gewoon niet. In Wellington zijn er slechts een handjevol Belgen aan het werk in de IT-sector. Uiteraard kom je elkaar constant tegen, zowel professioneel als privé.

De levensstandaard is hoog, het leven duur, maar onderwijsniveau ligt lager en zelfmoordcijfers hoger dan in België." Dat wekte verbazing. "De Nieuw-Zeelandse cultuur is nochtans véél relaxter dan de West-Europese. Als iets vandaag niet gebeurt, dan komt het morgen wel. Het beste voorbeeld is op kantoor op vrijdagmiddag. Daar kan iemand om 15:00 de boeken dichtdoen en aankondigen dat hij gaat vissen. Dat mag je letterlijk nemen, die persoon zit op het water en is niet meer bereikbaar tot maandag."

Meer horen? Luister naar de volledige podcastaflevering op Spotify, Apple Podcasts of SoundCloud!

De Amerikaanse droom van HOLLYWOODCORRESPONDENT JEAN-PHILIPPE

Eind 2011 joeg Jean-Philippe Darquenne zijn droom na en vertrok naar Los Angeles. Sindsdien schrijft hij als Hollywoodcorrespondent voor het Franstalige magazine *Cine Télé Revue*. In 2021 werd hij lid van de prestigieuze Critics Choice Association. Het klinkt als een droom, maar zijn leven in het land van Uncle Sam was ook een hobbelig parcours. Bovendien is zijn aanwezigheid in Los Angeles sinds de coronacrisis geen toegevoegde waarde meer omdat de meeste interviews van de grote sterren voortaan virtueel gebeuren en gemakkelijk door zijn collega's in Brussel kunnen worden afgenomen. Wat is zijn droomjob vandaag nog waard? Jean-Philippe moet zich heruitvinden, maar het is uitgesloten dat hij dit zonovergoten en kansrijke Californië verlaat.

TEKST ANNELIES RAES EN KOEN VAN DER SCHAECHTE

LOKROEP VAN LA

Van begin jaren '90 tot 2011 was Jean-Philippe Darquenne één van de drukstbezette Waalse journalisten. Hij schreef voor bijna alle publicaties en hij was copresentator en presentator van meerdere tv-programma's. Los Angeles en Hollywood waren hem niet onbekend omdat hij er al dertig jaar geleden was om de grote sterren van het witte doek te interviewen. Van Jennifer Aniston en Sandra Bullock over Nicolas Cage tot Jim Carrey, allen hebben ze ooit op zijn vragen geantwoord. "Ook al verbleef ik er altijd kort, ik raakte enorm gehecht aan de stad. Als je jong bent, steekt die atmosfeer je ogen uit. En er was het mooie weer. Ik vergat de Belgische temperaturen en regen en besloot om te verhuizen. Zelfs vrienden en familie keken verbaasd op toen ik alles achterliet. Enerzijds ligt het in mijn natuur om telkens nieuwe dingen te willen ontdekken en nieuwe ervaringen te willen opdoen. Anderzijds ben ik behoorlijk bezorgd en angstig. Soms motiveert mij dat, maar evengoed kan het verlamdend werken."

VAN EUFORIE TOT WERKELIJKHEID

"Al gauw merkte ik het verschil tussen ergens enkele dagen zijn en er echt wonen." Na de euforie van 'het nieuwe' kwam de realiteit aankloppen. Jean-Philippe voelde de noodzaak om zich aan te passen aan zijn nieuwe omgeving en zijn netwerk uit te bouwen. "De levenswijze in de City of Angels was heel anders dan ik gewoon was. Los Angeles lijkt continu in beweging, waardoor je je soms als een mier voelt. Lange tijd voelde ik mij verloren. Zowel letterlijk als figuurlijk was ik gedesoriënteerd." Jean-Philippe had het ook moeilijk om te connecteren. "Uiteindelijk maakte ik wel vrienden, maar ik schrok van het grote verschil in de vriendschappen met Europeanen of Amerikanen." Volgens Jean-Philippe focussen Amerikanen meer op het positieve. "En soms is die lach slechts een façade. Belgen klagen meer, maar laten wat sneller in hun hart kijken."

EEN NIEUW TRAJECT

In het begin leken de verschillen zich op te stapelen. “Amerikanen zijn erg hulpvaardig, meer dan Belgen zelfs. Aan de andere kant had ik in België nooit een introductie nodig. Daarnaast lijken Amerikanen geboren te zijn met een glimlach en meesters in smalltalk.” Maar in die kleine informele conversaties om het ijs te breken en kennis te maken, daar was Jean-Philippe zelf niet zo sterk in. Naar een ander land verhuizen, ver van vrienden en familie, is niet evident. “Achteraf gezien kan ik me niet inbeelden hoe ik België met al mijn connecties zo gemakkelijk heb kunnen achterlaten. Maar ik heb niet opgegeven en vond de kracht om door te gaan.” Het duurde even, maar langzaam breidde Jean-Philippe zijn sociale kring uit en er brak een boeiende periode aan met veel interessante contacten, opdrachten en ervaringen. “Het vraagt tijd om te omarmen wat op je afkomt en de mogelijkheden te zien, maar eens je de rust daarin vindt, kan je de wereld aan.” Jean-Philippe kreeg uiteindelijk wat hij wilde: hij werkte in de filmindustrie en woonde in Los Angeles. Vandaag heeft hij e stad verlaten en woont hij in Palm Springs, zo’n twee uur van de ‘City of Angels’. Hij ontvluchtte de drukte van de stad om de rustige en woestijnachtige natuur te omarmen.

CRITICS CHOICE ASSOCIATION

Toen kwam de coronapandemie, die net als zoveel sectoren ook de filmindustrie door elkaar schudde. “Streamings, virtuele congressen en videocalls hebben veel veranderd. Het is niet meer zo dat ik dagelijks twee filmsterren interview en enkele screenings van nieuwe films bekijk. Eigenlijk maakt het niet zo veel meer uit of ik nu hier of in Brussel woon.” De pandemie leerde Jean-Philippe om zichzelf heruit te vinden. Hij maakte naam en faam met zijn lidmaatschap bij de prestigieuze Critics Choice Association, de hoog aangeschreven vereniging van televisie-, radio- en onlinerecensenten. En tegenwoordig leeft hij meer van dag tot dag. “Maar ik word er niet jonger op en ik weet niet wat de toekomst voor me in petto heeft. Mijn toegevoegde waarde ligt hier. Ik ben 56 jaar, heb sinds 2016 een green card. Ik heb gevochten om hier voet aan wal te krijgen. En daar wil ik nu ook van genieten.”

SOCIALE ZEKERHEID

Meer dan elf jaar na zijn aankomst in Californië is Jean-Philippe goed ingeburgerd en is hij van plan om te blijven. “Ik weet dat ik ooit zal terugblikken met een mix van trots en dankbaarheid op wat ik gerealiseerd heb.” Ook al is het voor hem soms zwaar, hij ervaart zijn expatreis toch vooral als een geschenk. “Ik denk niet dat ik nog opnieuw naar België verhuis, maar ik zal nooit de banden doorknippen.” Via de Overzeese Sociale Zekerheid blijft hij verbonden, zowel voor zijn gezondheidszorg als zijn pensioenopbouw. “Het is een specifiek stelsel dat Belgen die buiten Europa werken, toelaat om ook na hun vertrek door de sociale zekerheid gedekt te blijven. Het is niet goedkoop, maar het biedt zekerheid.” Eind december 2021 was Jean-Philippe betrokken bij een auto-ongeluk waarbij hij een gebroken rugwervel opliep. Daar heeft hij nare herinneringen aan. Zonder een verzekering bij de OSZ zouden de kosten bijzonder hoog zijn opgelopen. “De OSZ biedt een goed dekkend pakket. Als Belg in de Verenigde Staten vind ik die connectie met mijn roots toch wel belangrijk.”

Tabak plukken in Ontario met Jos Clijsters

Tussen 1966 en 1977 hebben meer dan vijfduizend jongens en meisjes, vooral uit Vlaanderen, met de steun van België in de Wereld (BIW) deelgenomen aan de tabaksoogst in Ontario, Canada. In 1975, bijvoorbeeld, waren we met 346, waarvan 306 Nederlands- en 40 Franstaligen, 322 jongens en 24 meisjes, 79 humaniora-studenten en 267 hogere studenten.

TEKST THEO DIRIX

Vaak voor 't eerst namen ze afscheid van hun ouders 'voor twee lange maanden', staken met Sabena de Atlantische oceaan over, werkten zich uit de naad maar verdienden een mooie cent, en maakten kennis met Canada en een stukje Noord-Amerika.

Als initiatie reis heeft die werkvakantie het leven van alle deelnemers veranderd. Dat blijkt uit getuigenissen waarvan er velen ondertussen een baard hebben gekregen. Limburger Jos Clijsters (70) op de eerste plaats. Zeven keer heeft hij aan de tabakspuk deelgenomen, twee keer als plukker en, van 1973 tot 1977, vijf keer als stafmedewerker van BIW. In 1975 was ik er zelf ook bij; samen met mijn toenmalige reisgenoot Rudi Coninx heb ik Jos Clijsters onlangs, bijna een halve eeuw na onze kennismaking in Bree, nog eens opgezocht.

Jos Clijsters zat in de retorica van het Sint Michielscollege van Bree, toen zijn oom, EH Richard Clijsters, toenmalig directeur van het college in Lommel, hem vertelde over een organisatie die studenten naar Canada bracht om Vlaamse boeren bij hun tabakspuk te helpen. Hij schreef zich in en belandde in de zomer van 1970 bij tabaksboer Joe Ghijsen. Dat beviel hem zo dat hij het een jaar later nog eens overdeed.

In de voetsporen van een neef uit Opitter was hij intussen Lichamelijke Opvoeding beginnen studeren aan de Universiteit van Luik. Perfect tweetalig en met twee jaar ervaring als plukker, vroeg Mevrouw R. Tordeurs, Diensthoofd Werkvakanties op het BIW-kantoor in Brussel, hem als coördinator in Delhi. In 1972 had hij tweede zit maar van 1973 tot 1977 betrok hij met een paar wisselende partners het piepkleine BIW-bureautje in "Kingstreet 79, Delhi, open van zes tot zes, behalve op zondag tot 2".

Van bij het krieken van de dag beantwoordde hij, als mediator en verantwoordelijk voor sociale zaken, oproepen van boeren voor vervangers, sprak met jongens en meisjes in problemen en reed met een grote Amerikaanse slee van boerderij naar boerderij. Twee keer per oogst schreef, stencilde en verstuurde hij het informatieblaadje *Pijp en Toebak* naar de plukkende studenten. Hij organiseerde het afscheidsfeest en de terugreis met de bus via Niagara Falls, Toronto, Montreal en Washington richting New York en naar huis.

Hoe dat tabaksavontuur ooit begon, is al vaker verteld, o.m. in de omnibus *Vlaanderen in de Wereld*, geschreven door één van de doopvaders van BIW/VIW, de Scheutist Arthur Verthé. In die jaren nog 'Sekretaris-Generaal'; vooral het tweede van de drie delen werd zwaar gepromoot, zowel bij inschrijving van de tabakspluk als in Delhi, 'voor vijf dollar'!

Samengevat: tijdens de naoorlogse bloei van de Canadese tabaksindustrie waren zeker 3.000 van de 4.500 tabaksboerderijen in handen van West- en Oost-Vlaamse boeren. Het verenigingsleven van de gemeenschap was navenant. Eén van de kernen was de Belgische club in Delhi, in het zuiden van de provincie Ontario.

Ter voorbereiding van de oprichting van BIW reisde Arthur Verthé de wereld af op zoek naar Vlamingen. Natuurlijk deed hij ook Canada aan. Eenmaal actief bood de stichting haar diensten aan om Europareizen van de club van Delhi te begeleiden. Zo werd een delegatie in 1965 op het Koninklijk Paleis ontvangen.

“TIJDENS DE NAOORLOGSE BLOEI VAN DE CANADESE TABAKSINDUSTRIE WAREN ZEKER 3.000 VAN DE 4.500 TABAKSBOERDERIJEN IN HANDEN VAN WEST- EN OOST-VLAAMSE BOEREN.”

Tijdens die rondreis groeide, eerst al schertsend maar al gauw ernstig, het plan om studenten op werkvakantie naar Canada te sturen.

In de zomer van 1966 vertrokken 348 Vlaamse jongeren. Vanaf dan charterde BIW per jaar twee Boeings 707 bij Sabena. Op 19 september 1975 was ik erbij toen in Delhi het tweede lustrum werd gevierd, met optredens van Lize Marke, Willem de Meyer en The Roosters. Een televisieploeg met Jan van Rompaey heeft het vereeuwigd, zo schreef ik mijn ouders op blauw vliegpapier. Twee maanden later, op 15 november, werd de viering nog eens overgedaan met een bierfeest in Wieze.

In de tweede helft van de jaren zeventig hield de muziek op. Vanaf 1977 vroeg de Canadese regering wederkerigheid en nog tot in 1982 heeft ons land 140 Canadezen verwelkomd. Uit onze contreien hebben sinds 1966 vijfduizend jongeren van het avontuur daar geproefd.

En een avontuur was het. Een uurtje na onze aankomst in Toronto stelde Jos Clijsters bij een gratis pint in de Belgian Hall van Delhi de toegewezen boer voor, in ons geval Bob Demaiter in Port Burwell. Zes weken lang stonden we voor dag en dauw op, werden met een oude open pick-up truck naar het veld gereden en namen plaats op een primingmachine, een automatisch gestuurd monster dat boven de tabak uit troonde met de plukkers op verstelbare stoeltjes helemaal onderaan. Met rijpe tabaksbladeren vulden we een mandje, stengel naar voren. Op het eind van de rij werden die manden in aluminium opgehaald en naar de boerderij gebracht waar de bladeren op een stok werden genaaid en in het drooghuis of killn gehangen. Je eerste mand kreeg je nauwelijks omhoog maar een paar weken later zwierden we de bakken gezwind op de truck.

Voor en na het werk aten we in een bijhuis van de boerderij. Wat je daar op je bord kreeg, was nooit gezien: 's ochtends ontbijtgranen overgoten met melk, beeld je dat eens in, en 's middags lappen vlees groter dan je bord. In de vooravond werd wat gekaart of gezwommen in het Eriemeer maar al gauw vielen we om van vermoeidheid en trokken ons terug in de slaapvertrekken.

Zoals vele anderen liep Jos Clijsters twee keer een tabaksallergie op: puistjes en jeuk zoals bij netelkoorts, maar met één injectie was het euvel opgelost. Veel erger was dat hij één van de jongens na een zelfmoordpoging naar huis moest repatriëren. En op 14 september 1977 liep het helemaal mis. Na hun laatste werkdag op een boerderij in Simcoe, op de terugweg van de bank waar ze uitbetaald waren, zijn drie jongens uit het Antwerpse bij een auto-ongeval omgekomen. Op een kruispunt werd hun taxi, een groene stationwagen, met hoge snelheid in de flank aangereden. Ook hun Canadese taxichauffeur liet het leven. Twee andere jongens werden zwaar gewond. In het fotoalbum van Jos Clijsters nemen de doodsprentjes, krantenartikels en de foto van de taxi een grote plaats in.

“VANAF 1966 CHARTERDE BELGIË IN DE WERELD JAARLIJKS TWEE BOEINGS 707 BIJ SABENA.”

In 1977 voltooide Jos Clijsters zijn studies op de Universiteit van Luik. Dankzij zijn ervaring bij BIW werd hij in 1979 in dienst genomen als sportdirecteur van de universiteit. Eenenvertig jaar lang heeft hij voor studenten en personeel zestig sporten gecoördineerd en reizen naar kampioenschappen en ontmoetingen in de vier hoeken van de wereld georganiseerd. In die jaren is hij begonnen skiën, en, zoals hij zei: “dat is oké maar liever leer ik mensen skiën!” Eerst nog vrienden en familie, tot hij zich realiseerde dat hij in zijn favoriete skioord met vijf bussen was aangekomen. Het woord skiën mag gerust vervangen worden door zijn andere favoriete sporten: zweefvliegen, paragliden of valschermspringen.

In de jaren negentig stond Jos Clijsters mee aan de doopvont van een vereniging die in het hoger onderwijs het belang van sport verdedigt, the European Network of Academic Sport Services (ENAS). Toen wij hem bezochten, was hij nog maar net terug van hun jongste samenkomst in Porto, hij was al erelid maar sindsdien is hij nog auditor bovendien.

Zijn avonturen met anderen delen, dat is Jos Clijsters ten voeten uit. Toen, vandaag en morgen. Nog een voorbeeld? In 2018 heeft hij met zijn Harley Davidson de *Route-66* gedaan; een jaar later heeft hij dat met zijn familie nog eens overgedaan en uitgebreid; op dit ogenblik werkt hij aan de voorbereidingen van dezelfde rondrit ... voor zijn hele Harley Davidsonclub.

De spreuk van ENAS is *Getting Europe Moving!* Het had bijna ons advies kunnen zijn: *Helping Flemings on the move*. En zeggen dat het allemaal met de tabakspluk in Ontario begonnen is; benieuwd waar wij gaan uitkomen.

“WEELDERIG, EXUBERANT EN SENSUEEL”

VLAAMSE CHARME SLAAT AAN IN SERVISCH ZAKENWERELD

Kunnen kunst en taal onze zakenrelaties bevorderen? Zonder enige twijfel, klinkt het bij de Vlamingen in Servië. En dat was vijfhonderd jaar geleden niet anders.

TEKST GILBERTE DELVA, VIW-VERTEGENWOORDIGER IN SERVIË

VLAAMSE KARAVAN

In de zomer van het jaar 1533 trok een Vlaamse karavaan door de Servische landen. Eén van de reisgezellen was Cornelius Duplicius De Schepper, een in Nieuwpoort geboren afgezant van de keizer van het Heilige Roomse Rijk. De Schepper was er met een belangrijke missie: als diplomaat moest hij een vredesverdrag sluiten met Süleyman de Prachtlievende, een verdrag dat de economische banden met het Ottomaanse Rijk zou versterken en verdiepen. In het zog van de karavaan reisden handelaars en vertegenwoordigers van belangrijke Vlaamse bedrijven mee. Heel wat van hen wilden de geheimen van het Turkse wolverven leren kennen. Die kennis konden ze immers gebruiken bij de productie van de toen zeer populaire wandtapijten. En dus reisden ook handwerklieden en kunstenaars mee. De belangrijkste onder hen was schilder en ontwerper Pieter Coecke van Aalst. Van Coecke hebt u misschien nog niet gehoord, maar van zijn oud-leerling, die met dochter Maria zou trouwen, ongetwijfeld wel. Vandaag kennen we die als Pieter Breugel de Oude.

DICHTER BIJ ELKAAR

De bijzondere reis van de Vlaamse karavaan die vijf eeuwen geleden door de Balkan trok, blijft ook nu nog tot de verbeelding spreken. Ze inspireerde me tot een nieuwe “Karavaan uit Vlaanderen”. De insteek: via taal en kunst de zaken vergemakkelijken. Maar kan dat? Kunnen we, door ons te verdiepen in onze taal en onze kunst, dicht bij elkaar komen? En wie reist er mee? Wie zijn onze De Schepper’s en Van Aelst’s? De Vlaamse gemeenschap in Servië is niet groot, maar wel zeer gediversifieerd. De Belgian Serbian Business Association (BSBA) vertegenwoordigt de meeste bedrijven, maar hoe zit het met andere Vlamingen? Professoren en studenten, bijvoorbeeld? Of Vlamingen die – zoals ik – de liefde naar Servië gevolgd zijn?

VLAAMSE MEESTERS

Serviërs die Nederlands willen leren, kunnen terecht aan de Filologische Faculteit van de Universiteit van Belgrado. Ik kwam er in contact met docente Neerlandistiek dr. Bojana Budimir, en met professor dr. Jelica Novaković-Lopušina. Laatstgenoemde ontmoette ik reeds een decennium geleden toen zij werkte aan het Nederlands-Servisch vertalend woordenboek. Zij richtte de afde-

ling Nederlandse taal op aan haar universiteit en werd door haar werk als publiciste, schrijfster en vertaalster bekroond met de Vlaamse P.E.N. Prijs.

De ongelooflijke collectie Vlaamse Meesters van het Nationaal Museum van Servië (NMS) kende ik al lang, maar conservator Jelena Dergenc had ik nog niet eerder ontmoet. Dergenc is gespecialiseerd in Vlaamse en Hollandse Meesters. Ze ontving me hartelijk en vertelde met veel enthousiasme dat het NMS de Servische vertaling van “Het Schilderboek” van Karel van Mander volgende komende maand zou publiceren. Met zijn “boek” tekende de Antwerpse auteur in 1604 voor de eerste biografie van de schilders van de Lage Landen.

De contouren van de karavaan werden alsmaar duidelijker. We zouden een driedelig programma organiseren met voordrachten, rondleidingen en een receptie in het atrium van het Nationaal Museum. Zo’n zeventig deelnemers sloten zich aan. Een bont gezelschap van diplomaten, zakenlui, tolken, kunstenaars, uitgevers, professoren en studenten ging op pad.

VEEL LACHEN

Professor Novakovic citeerde Miloš Crnjanski, een van de belangrijkste Servische auteurs in de negentiende eeuw en kenner van de Lage Landen. Hij omschreef de Vlamingen als volgt: “Ze hebben daar een duidelijke voorstelling van het leven, dat men hoort te genieten, eten, drinken, slapen, gastvrij onthalen, betalen en niet roven,

maar vooral dat men veel hoort te lachen.” Maar wat denken Serviërs vandaag over ons? Dr. Bojana Budimir vroeg het aan haar studenten. Wellicht weinig verrassend gaf het grootste deel van de nieuwe studenten toe niet veel over de Vlamingen te weten. Na vier jaar studie was dat anders. Zo bleken de Vlaamse schrijvers bijvoorbeeld bijzonder in de smaak te vallen. Studenten omschreven de Vlaamse literatuur als “weelderig, exuberant en sensueel”.

HANDELSRELATIES

Toen Delhaize in 2011 een lokale supermarktketen overnam, was dat één van de grootste buitenlandse investeringen van het jaar en groeide de kolonie Belgische expats op slag met vijf families. Maar terwijl de Belgen sindsdien alsmaar meer investeerden in Servië, gingen alsmaar minder landgenoten zich in het land vestigen. Veel Belgische zakenlui pendelen wekelijks tussen Brussel en Belgrado, of schakelen lokaal personeel in. Economische raadgever van de Belgische ambassade in Belgrado, Marijana Milosevic-Tufegdzic, ging dieper in op de rol die Flanders Investment and Trade in dat verhaal speelt. Dr. Hugo van Veghel, voorzitter van de Belgian Serbian Business Association, belichtte het micro-economische aspect van de handelsrelaties.

KUNST

De laatste gids van onze Karavaan was Jelena Dergenc. Tijdens het hoogtepunt van de avond, een rondleiding in de Grote Galerij van het nationale museum, gaf ze toelichting bij drie van de mooiste werken uit de collectie Vlaamse Meesters. Bij “Diana presenteert de vangst aan Pan”, een werk van Pieter Paul Rubens uit 1615, onderstreepte Dergenc het belang van de zogenaamde “manufactura” van de School van Antwerpen. Rubens is een schilderende ondernemer, aan ’t hoofd van een goed geoliede kunstfabriek. Hij betreft vaak andere gekende

artiesten bij zijn productie. In de Belgrado “Diana” bijvoorbeeld heeft hij beroep gedaan op Frans Snijders voor het schilderen van de dieren en het fruit. Dergenc hielp ons nog de christelijke symboliek in een bloementableau van Jan Breughel de Oude te ontcijferen, en stelde ons voor aan “Het jonge meisje”, een ontroerend werk van een anonieme Vlaamse Meester. De bezieling waarmee mevrouw Dergenc haar toehoorders veroverde, is moeilijk in een paar woorden te vatten. Maar heel wat van hen zullen ongetwijfeld het museum opnieuw bezoeken.

GEHEIMEN VAN HET WOLVERVEN

Laat ons nog een keer teruggaan naar de Vlaamse karavaan van vijf eeuwen geleden, naar Coecke en De Schepper. Bij zijn terugkeer uit de Balkan werd Pieter Coecke van Aelst hofschilder van Keizer Karel, een grote eer. Cornelis De Schepper had minder succes. Hoewel hij tot Maitre des Requêtes van de Staten-Generaal van de Habsburgse Nederlanden benoemd zou worden, is onze diplomaat er nooit in geslaagd om de geheimen van het Turkse wolven te achterhalen.

DEED ONZE KARAVAN HET BETER?

Taalkundigen maakten kennis met investeerders, Vlaamse zakenlui leerden hoe Nederlands aan de universiteit gedoceerd werd, vertalers breidden hun netwerk uit met lokale uitgevers en studenten werden uitgenodigd ten huize van andere Vlamingen. In maart 2023 zal Dergenc deelnemen aan een CODART-congres in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten van Antwerpen (NMSKA), met als thema: “Vlaamse Kunst, globaal en lokaal”. Nu professor Novakovic van Mander’s “Het Schilderboek” naar hun taal vertaald heeft, kunnen de Serviërs meer leren over het leven en werk van Pieter Coecke van Aalst. En we blijven hopen dat de Turken de geheimen van hun wolven eens zullen prijsgeven.

EEN NIEUWE VERPLICHTING IN VLAANDEREN: HET ASBESTATTEST

Vlamingen die in het buitenland vertoeven, hebben vaak nog een woning in België. Het is dan ook voor hen van belang om rekening te houden met nieuwe regels die er tot stand worden gebracht. En zo'n nieuwe maatregel is er onlangs gekomen voor zij die een woning hebben in Vlaanderen en die eventueel willen verkopen, nl. de verplichting om een "asbestattest" te hebben bij de verkoop van een woning. Wat betekent dit precies?

WAT IS EEN ASBESTATTEST?

Met het asbestattest wil men aangeven of er al dan niet asbest aanwezig is in de woning die verkocht wordt. Het attest zal dus bepalen hoe "asbestveilig" de woning is. Daar asbest gevaarlijk is en het vroeger vaak werd gebruikt bij het bouwen van panden, kan het voor heel wat problemen zorgen. Door het attest wil men elke eigenaar van een pand laten weten welke gebruikte materialen in zijn woning over asbest beschikken en hoe hij kan optreden om zijn woning zo asbestveilig mogelijk te maken.

Opgelet

Het asbestattest doet geen uitspraak over of de woning in kwestie volledig asbestvrij is of niet. Het attest haalt alleen aan welke materialen in de woning asbest bevatten, hoe veilig dit asbest is en hoe het kan verwijderd of beheerd worden.

WANNEER MOET MEN OVER HET ASBESTATTEST BESCHIKKEN?

Vanaf 23 november 2022 is in Vlaanderen een asbestattest noodzakelijk bij de verkoop van een woning (of enig ander pand) dat gebouwd werd vóór 2001. Sinds 2001 is asbest in België verboden, dus daarom dit jaartal. Zoals hierboven reeds werd vermeld, moet ook deze informatie inzake het asbest aan de koper meegedeeld worden en dit reeds bij het ondertekenen van het compromis. Later moet deze asbestinformatie ook opgenomen worden in de notariële akte.

Maar de verplichting tot het bezit van een asbestattest moet ruimer gezien worden, daar het attest verplicht is bij "overdrachten onder levenden". Dit betekent dat men het asbestattest niet alleen moet hebben bij een verkoop, maar ook bij schenking, vruchtgebruik, enz. Het asbestattest is echter niet verplicht in geval het pand overgaat via een erfenis.

DE GELDIGHEIDSDUUR VAN HET ASBESTATTEST

Het asbestattest is normaal gezien geldig voor een termijn van 10 jaar. Is deze termijn voorbij, dan is het attest niet meer geldig. Ook indien er een recenter attest werd opgemaakt voor een welbepaalde woning, dan maakt dit attest alle andere asbestattesten automatisch ongeldig.

WIE KAN EEN DERGELIJK ASBESTATTEST AFLEVEREN?

Dit asbestattest kan niet zomaar door om het even wie afgeleverd worden; alleen gecertificeerde asbestdeskundigen inventarisatie kunnen een geldig asbestattest afleveren. Deze deskundigen moeten hiertoe gecertificeerd zijn door OVAM (Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij). Ze moeten een verplichte opleiding volgen en daarna slagen voor een examen. Om

een dergelijke deskundige te vinden, kan men beroep doen op de notaris of op een vastgoedmakelaar.

Het is deze deskundige die de woning zal inspecteren en nagaan hoeveel asbest er aanwezig is. Hij zal ook nagaan welk risico de eventueel aanwezige asbeststoffen kunnen veroorzaken en hij kan ook adviseren om bepaalde materialen te verwijderen.

Opgelet

Deze deskundige mag geen zaken afbreken, wel kan hij monsters nemen om te laten onderzoeken in een laboratorium en hiertoe is het dan wel mogelijk dat hij kleine beschadigingen tot stand brengt.

Alle gegevens die de deskundige bijeen krijgt omtrent de te verkopen woning, zullen naar een specifieke digitale databank overgebracht worden. Daarna is het aan OVAM om op basis van al deze gegevens die de deskundige invoerde een asbestattest af te leveren. In dit attest zal OVAM bepalen hoe asbestveilig de woning is. OVAM kan hier eveneens advies geven over hoe het asbest kan verwijderd of beheerd worden.

TEKST SOLANGE TASTENOYE

Een afslag te vroeg?

TEKST THEO DIRIX

Elke vergelijking gaat mank maar de hyperbool (die van de overdrijving) is mijn favoriete stijlfiguur. Ook houd ik van de metafoor: 'een olifant in de kamer'. Voilà, nu ik dat allemaal heb vastgelegd, kan ik aan mijn verhaal beginnen. Eerst de kapstok.

Toen ik na een verblijf van vier jaar in België een nieuwe opdracht in het buitenland kreeg, was de meest prangende vraag of onze tienerdochter van 15 en -zoon van 17 zouden meegaan of in België achterblijven om hun humaniora af te maken. De oudste wilde van geen wijken weten en stond erop dat hij het alleen moest proberen. Maar zelfs de jongste zag haar pasverworven vrijheid vervliegen en vroeg een internaat te bezoeken. We werden er warm onthaald en kregen een mooie rondleiding. We zaten nog maar nauwelijks terug in de auto of haar beslissing kwam er ferm uit: "dat nooit, ze ging wel mee naar Griekenland". Dat was achteraf gezien, naar eigen zeggen, haar beste beslissing ooit. Toen hun ouders naar het buitenland vertrokken, zijn ook Margaretha en Johanna thuisgebleven. Dat is minder goed afgelopen. Niet voor hen, maar voor de ouders! Na mijn bekentenis over de hyperbool, beken ik dat het vanaf hier over Boudewijn, Graaf van Vlaanderen, gaat. Noch hij, noch zijn vrouw Maria van Champagne, hebben hun korte keizerschap in Constantinopel overleefd. De 'Vlaamse bezetting' van de historische hoofdstad van het Byzantijnse rijk is tot vandaag een olifant in de kamer van Griekenland. En dat verantwoordt de tweede zin van mijn inleiding. In 1202 beantwoordde Boudewijn een oproep van de paus om deel te nemen aan een kruistocht tegen ongelovigen in het oosten. Zijn echtgenote Maria en hun oudste dochter Johanna gingen niet mee; Maria bleef als Regentes van Vlaanderen achter. Ze was bovendien in verwachting van hun dochter Margaretha.

Om allerlei redenen, niet meteen religieuze, nam Boudewijn op weg naar Jeruzalem een eerdere afslag en keerde zijn ridderkaravaan naar Constantinopel. Politiek liep daar alles fout wat fout kon lopen en drie dagen lang plunderden de kruisvaarders de stad: het bloed stond er centimeters hoog, zo wordt vandaag nog in Griekse scholen geleerd. Tot zijn eigen verbazing werd Boudewijn, op 16 mei 1204, in de Hagia Sophia, als eerste keizer van het Latijnse Keizerrijk van Constantinopel gekroond.

Dat was het moment voor keizerin-gemalin Maria om haar man na te reizen. Omdat ze nog niet van zijn koerswijziging had gehoord, zeilde ze richting Heilig Land. Daar, in Accra, was net de pest uitgebroken. Toen vertegenwoordigers van het keizerlijke hof haar kwamen oppikken, moesten ze terug naar Constantinopel met haar overblijfselen in een kist.

Keizer Boudewijn, die enkele Griekse eilanden bezat: Lemnos, Lesbos, Chios en Tinos, kreeg daarna nog af te rekenen met een opstand in Thracië. Op 14 april 1205, niet eens een jaar nadat hij was gekroond, verdween hij

tijdens de Slag bij Adrianopel (vandaag in Bulgarije). Wat er precies met hem gebeurd is, is niet duidelijk maar in Griekenland wordt vandaag nog verteld dat zijn rijkelijk versierde schedel als drinkbeker heeft gediend.

Na het verlies van vader en moeder werden de wezen Johanna en Margaretha overgebracht naar het Franse hof; Margaretha was nog maar zes. Oudere zus Johanna hield altijd wel een oogje in het zeil. Toen Margaretha op haar tiende werd uitgehuwelijkt, diende Johanna prompt klacht in. Niet dat het hielp, want Margaretha scheidde en hertrouwde pas vele jaren en kinderen later.

Was het om zich van de ouderlijke vloek te ontdoen, maar Johanna, keizerin van Constantinopel en gravin van Vlaanderen en Henegouwen, stichtte hospitalen en leprozerieën, kloosters en abdijen. Nog niet zo lang geleden werd bij opgravingen in Marquette-lez-Lille, Market(t)e, haar praalgraf gevonden. Daar in het Franse Noorderdepartement, in Flines-les-Raches, ligt ook Margaretha van Constantinopel begraven, in de Abdij van Flines die zij er stichtte; ze stierf in Gent in 1280. Sinds 2017 laat beeldhouwer Frans Heirbaut ze op de grote markt in Sint-Niklaas een selfie in brons nemen.

Wat er allemaal in het leven van de zussen gebeurde, moet Tom Waes u maar eens vertellen. Mij was het hier vooral te doen om te vroege en niet geplande afslagen in het leven. En hoe het met kinderen altijd wel goed komt, zoals iemand mij ooit verzekerde, maar niet altijd zoals de ouders zich dat hadden voorgesteld.

Consulaire dienstverlening vandaag en morgen

Op 1 juli 2022 startte Joris Salden als nieuwe Directeur-Generaal Consulaire Zaken. Hij was als carrièrediplomaat 20 jaar actief op verschillende posten, van Nairobi via Rome, Madrid en Istanbul tot Guangzhou in China. Die ervaring in verschillende werelddelen maakte hem bewust van het blijvende belang van het consulaire netwerk voor landgenoten in het buitenland en hoe dat netwerk een rol speelt in buitenlandse politiek.

TEKST KOEN VAN DER SCHAEGHE

WAARVOOR KUNNEN BELGEN IN HET BUITENLAND TERECHT BIJ DE CONSULAIRE POSTEN?

“De consulaire posten in het buitenland bieden een ruime waaier van diensten aan. Hiervoor maken we het onderscheid tussen Belgen die permanent in het buitenland verblijven en dus ingeschreven zijn in de consulaire bevolkingsregisters, en degenen die tijdelijk in dat land verblijven, zoals bijvoorbeeld toeristen.

Enkel ingeschreven landgenoten kunnen beroep doen op administratieve dienstverlening, zoals het aanvragen van reis- en identiteitsdocumenten, het verkrijgen van attesten, akten van nationaliteit en burgerlijke stand en notariële akten. Voor wie niet is ingeschreven op de consulaire post beperken de tussenkomsten zich vooral tot noodbijstand, bijvoorbeeld door het afgeven van een voorlopig paspoort. Verder spelen onze posten een belangrijke rol in crisissituaties. Dat werd nog maar eens duidelijk tijdens de covidpandemie, de crisis in Afghanistan en de recente aardbeving in Turkije en Syrië. Naast de dienstverlening aan de Belgische gemeenschap mag men niet uit het oog verliezen dat onze consulaire posten ook vaak instaan voor de behandeling van visumaanvragen voor buitenlandse gasten, wat voor sommige posten een belangrijk onderdeel van hun takenpakket uitmaakt.”

HOE TOEGANKELIJK IS DEZE DIENSTVERLENING VOOR LANDGENOTEN?

“Het begrip ‘toegankelijkheid’ staat centraal in mijn actieplan voor de volgende jaren. De Belgische gemeenschap in het buitenland is de voorbije vijf jaar met 13% toegenomen, wat het equivalent is van een grote gemeente (60.500 mensen). In totaal zijn nu zo’n 513.000 Belgen ingeschreven op een consulaire post, het reële cijfer van landgenoten die buiten België wonen, ligt wellicht een stuk hoger.

Het wordt dus een bijzondere uitdaging om, met dezelfde middelen, aan steeds meer mensen de best mogelijke dienstverlening te verzekeren. Daarbij komt nog dat het verwachtingspatroon van onze medeburgers evolueert, zowel op het vlak van kwaliteit van de diensten als wat betreft de reactiesnelheid van onze consulaten.

Inschrijving op de consulaire beroepspost blijft dan ook een essentiële eerste stap. Enerzijds omdat we door het consulaire wetboek gebonden zijn aan deze inschrijving vooraleer we voor administratieve bijstand kunnen tussenkomen. Anderzijds ook omdat onze tussenkomst in een noodsituatie veel sneller en efficiënter verloopt als we over de juiste gegevens van betrokken personen beschikken. Daarnaast is deze inschrijving ook noodzakelijk om aan federale en Europese verkiezingen te kunnen deelnemen. De identiteitskaart die ingeschreven Belgen kunnen aanvragen, geeft al toegang tot verschillende diensten van de Belgische autoriteiten en zal in de toekomst steeds meer toegang verlenen tot onlinediensten, die we verder blijven uitbouwen.

In die context spreekt het voor zich dat digitale dienstverlening nooit het menselijke contact in onze consulaten zal vervangen, dat is ook niet de bedoeling. Niet iedereen vindt even gemakkelijk zijn weg in een digitaal aanbod. Maar veel landgenoten zijn vragende partij voor meer onlinediensten, die hen soms lange verplaatsingen besparen."

HOE SNEL GAAT HET OM EEN NIEUW PASPOORT AAN TE VRAGEN BIJ EEN CONSULAIRE POST?

"Enkel wie zich bij het consulaire bevolkingsregister inschreef, kan een paspoort aanvragen bij de consulaire post. We merken hierbij piekmomenten en soms ook rustigere periodes. Dat werd bijzonder duidelijk richting het einde van de covidpandemie, toen de reisbeperkingen bijna wereldwijd tegelijk werden opgeheven. Iedereen wilde op hetzelfde moment terug beginnen reizen, wat natuurlijk volkomen begrijpelijk is. Bovendien hadden vele landgenoten de voorbije jaren hun paspoort niet vernieuwd, want ze hadden het niet nodig.

Het gevolg hiervan was dat onze consulaten overstelpt werden met aanvragen en de wachttijden soms hoog opliepen. Sommige landen kampten met onvoldoende stock aan documenten en konden daardoor geen paspoorten meer afgeven; gelukkig was dat door onze proactieve

houding niet het geval.

Alles wijst erop dat we volgende zomer opnieuw veel paspoortaanvragen zullen krijgen. We raden daarom aan om nu alvast de geldigheid van je paspoort na te kijken en eventueel vervroegd een vernieuwing aan te vragen. De ideale gelegenheid om kennis te maken met het nieuwe Belgische paspoort, één van de mooiste en meest beveiligde reisdocumenten ter wereld."

FOD BUITENLANDSE ZAKEN ZORGT OOK VOOR GEDETAILEERD REISADVIES PER REGIO. HOE GAAT DAT CONCREET IN ZIJN WERK?

"We staan steeds vaker in voor noodbijstand. Een natuurramp, politieke crisis, terroristische aanslag, een bus- of treinongeluk, ... Het kan letterlijk overal voorkomen. Bij dergelijke rampen worden we vaak snel gecontacteerd door bezorgde familieleden en vrienden. Het is voor ons dan ook essentieel om te weten wie zich op dat ogenblik in die regio bevindt en dus mogelijk slachtoffer kan zijn. Zo kunnen we lokaal meer informatie zoeken om naasten gerust te stellen, of om de nodige consulaire bijstand te kunnen aanbieden. Een essentieel instrument hierbij is onze webapplicatie 'Travellers Online' (travellersonline.diplomatie.be). Voor elke landgenoot zou het op termijn een automatisme moeten worden om hierop in te schrijven. Dat geldt niet alleen voor Belgen die op reis gaan, maar ook voor medeburgers die in het buitenland wonen en zich naar een ander land begeven. Daarnaast moet je je ook zo goed mogelijk informeren. De reisadviezen die we publiceren (diplomatie.belgium.be/nl/reisadviezen) zijn dan ook onontbeerlijke lectuur ter voorbereiding. Eerst en vooral zijn ze een grote bron aan praktische informatie die permanent wordt geactualiseerd door mensen die het terrein kennen. Daarnaast lees je of reizen naar een bepaald land of regio al dan niet formeel wordt afgeraden, of wanneer waakzaamheid is geboden. De reisadviezen zijn niet bindend maar hebben wel gevolgen, bijvoorbeeld voor de reisverzekering. Daarnaast kan FOD Buitenlandse Zaken bij wettelijke verplichting geen bijstand verlenen voor wie zich naar een gebied begeeft waarvoor reizen afgeraden is."

ELKE CONSULAIRE POST HEEFT EEN NOODNUMMER. WAARVOOR KAN JE OP DIT NUMMER TERECHT?

"Noodbijstand behoort tot één van de kerntaken van onze consulaire posten en onze collega's in het buitenland staan dan ook, om beurt, in voor de wachtdienst waardoor onze posten 24/7 bereikbaar blijven. Het netwerk van onze ereconsuls, wiens belangrijke rol ik in deze echt wens te benadrukken, zorgt er verder voor dat we ook vaak mensen kunnen bijstaan in steden of landen waar we geen beroepspost hebben.

Deze consulaire bijstand varieert echt van geval tot geval en gaat bijvoorbeeld van de afgifte van een voorlopig paspoort na een diefstal tot bijstand na een ongeval of sterfgeval. We volgen ook steeds vaker dossiers op van landgenoten die om één of andere reden in het buitenland gevangengehouden worden.

De post helpt onze medeburger soms om contact te leggen met de verzekeringsmaatschappij of met familie en vrienden die hem of haar eventueel financieel kunnen bij-

staan indien nodig. Het is trouwens een misvatting dat we mensen zomaar gratis kunnen repatriëren. Wat me na 20 jaar postervaring wel blijft verbazen, is hoeveel mensen op reis gaan zonder een degelijke reisverzekering. Zolang alles goed gaat, is er natuurlijk geen probleem. Maar in geval van gezondheidsproblemen of een ongeluk tijdens een reis kan men al snel geconfronteerd worden met heel hoge ziekenhuiskosten, om nog niet te spreken over een medische repatriëring. Een verzekering kan in dergelijke gevallen een groot verschil maken in de kwaliteit van gezondheidszorg waarop men beroep kan doen. Het is in die context dan ook goed om te weten dat een consulaat nooit tussenkomt in de betaling van medische kosten. Het is en blijft de verantwoordelijkheid van de reiziger om zich voldoende te verzekeren.”

DE VERKIEZINGEN VAN 2024 STAAN VOOR DE DEUR. WELKE COMMUNICATIE ZAL ER KOMEN EN WAT MOETEN LANDGENOTEN IN ORDE BRENGEN?

“Sinds 2003 hebben Belgen die in de consulaire bevolkingsregisters zijn ingeschreven stemplicht. Daardoor kunnen ze wegen op politieke beslissingen die ook voor hen van belang kunnen zijn. De organisatie van verkiezingen in het buitenland is een bijzonder zware uitdaging, zowel voor onze buitenlandse posten als voor de diensten in Brussel. Het spreekt voor zich dat we al volop bezig zijn met de voorbereidingen van 2024.

De meeste landgenoten hebben zich al ingeschreven voor de verkiezingen en hebben dus hun keuze van stemwijze al te kennen gegeven: per post, in persoon, op het consulaat of per volmacht. Zij mogen hun keuze van stemwijze vóór de verkiezingen nog veranderen. Wie nog niet als kiezer is ingeschreven, nodig ik uit om dat zo snel mogelijk te doen. Het is een kleine moeite en kan voortaan zelfs online via onze webapplicatie.

Een nieuwigheid voor deze verkiezingen is dat jongeren vanaf 16 jaar, indien ze dat wensen, voor de Europese verkiezingen kunnen stemmen. Aangezien deze wijziging van toepassing zal zijn op 1 mei 2023 zullen we in de volgende maanden hiervoor een specifieke communicatiecampagne opzetten.”

HOE ZIET U UW DEPARTEMENT OVER DRIE TOT VIJF JAAR?

“Als ik het werk aanschouw van onze collega's die dag na dag ten dienste staan van onze landgenoten, dan kan ik enkel trots zijn op hun inzet en enthousiasme. Ik beschouw het dan ook als mijn taak om ervoor te zorgen dat we, in de loop van de komende jaren en ondanks een toenemende werklust, onze dienstverlening nog verder kunnen verbeteren en, waar mogelijk, administratief vereenvoudigen. We zullen uiteraard altijd aandacht blijven geven aan het menselijke aspect in de dienstverlening, wat zeer belangrijk blijft voor onze landgenoten in het buitenland.”

Een job in het buitenland?

Vlamingen in de Wereld helpt je in jouw zoektocht!

viw.be/vacatures

Jouw buitenlandse vacatures promoten?
Contacteer ons via info@viw.be!

VROUWENRECHTEN EN SAMENWERKING EUROPEES PARLEMENT MET NATIONALE PARLEMENTEN

TEKST KRISTIEN LESAGE. ABOGADA (ADVOCATE IN SPANJE), POSTGRADUAAT EUROPESE STUDIES, VIW-VERTEGENWOORDIGSTER.

Elk jaar wordt in de maand maart Internationale Vrouwendag gevierd, in Spanje is dit een belangrijke gebeurtenis voor tal van vrouwen die het feministische gedachtegoed aanhangen. In dit artikel leert u aan de hand van het onderwerp Vrouwenrechten meer over de werking van het Europees Parlement en de samenwerking met de nationale parlementen.

EUROPESE VOLKSVERTEGENWOORDIGSTERS OP BEZOEK IN SPANJE EN ZWEDEN

In februari bezocht een afvaardiging van het Europees Parlement Spanje en ook Zweden. In beide landen ging het om een onderzoek van de wetten over vrouwenrechten. Madrid werd bezocht omwille van de vooruitstrevende wetgeving tegen gendergeweld. De europarlementariërs van de Commissie voor Vrouwenrechten en Gendergelijkheid wilden in Zweden en Spanje kennis opdoen die nuttig kan zijn voor hun werkzaamheden in het Europees Parlement. Gelijkheid van vrouwen en mannen is namelijk één van de doelstellingen van de Europese Unie.

VROUWENRECHTEN EN VERDRAG VAN ISTANBUL

Er zijn een hele reeks Richtlijnen aangenomen over gendergelijkheid en vrouwenrechten. Ook het Hof van Justitie van de EU heeft een grote rol gespeeld om de gelijkheid van mannen en vrouwen te bevorderen. Een belangrijke stap is de ondertekening door de Europese Unie van het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (Verdrag van Istanbul).

SAMENWERKING EUROPEES PARLEMENT EN NATIONALE PARLEMENTEN

Het bezoek van de Parlementaire

Commissie Vrouwenrechten aan Spanje is slechts één voorbeeld van de samenwerking tussen het Europees Parlement en de nationale parlementen van de Unie. Er bestaan diverse instrumenten om deze samenwerking te bevorderen. Dit is natuurlijk belangrijk voor het EU-Parlement, maar ook voor de effectieve democratische controle op de wetgeving en werking van de Europese Unie.

RECHTSTREEKSE VERKIEZING EUROPARLEMENTSLEDEN

Sinds 1979 worden de leden van het Europees Parlement rechtstreeks verkozen. Vóór die tijd waren het de nationale parlementen die de Europarlementariërs benoemden, waardoor er sowieso een band bestond tussen de parlementen van de lidstaten en de volksvertegenwoordigers die in het Europees Parlement zetelden. Na 1979 was die verhouding dus helemaal veranderd en waren in de praktijk alle banden doorgeknipt. Tien jaar later bleek echter dat er nood was aan een nieuwe vorm van samenwerking tussen de parlementen.

NIEUWE SAMENWERKING MET TWEERICHTINGSVERKEER

In het verdrag van Maastricht van 1992 werd de grondslag gelegd voor nieu-

we banden tussen het EU-Parlement en de nationale parlementen. De nieuwe samenwerking is gebaseerd op tweerichtingsverkeer. Enerzijds controleren de nationale parlementen de werking van het EU-Parlement. Anderzijds gaat het EU-Parlement bij de nationale parlementen te rade, om de eigen werking te verbeteren.

CONCRETE SAMENWERKINGSINSTRUMENTEN

Er zijn een reeks concrete samenwerkingsinstrumenten in het leven geroepen, hieronder enkele voorbeelden.

- Elk jaar wordt een Conferentie gehouden van voorzitters van de Parlementen van de Europese Unie en van de Lidstaten.
- Het ECPD, Europees Centrum voor Parlementair Onderzoek en Documentatie, centraliseert parlementaire informatie en onderzoeksresultaten, ten behoeve van de studiediensten van de aangesloten parlementen.
- De tweejaarlijkse COSAC, de Conferentie van de organen van de Parlementen van de Europese Unie gespecialiseerd in communautaire (Europese) aangelegenheden.
- Gezamenlijke parlementaire vergaderingen als duurzaam overlegforum.

En verder zijn er natuurlijk de bezoeken van parlementaire commissies, zoals de Commissie over Vrouwenrechten die in Spanje en Zweden was, en andere vormen van overleg. Zo wordt gewerkt aan effectieve democratische controle van de werking van het Europees Parlement en van de Europese Unie in het algemeen.

www.lesagespanje.com

Het wisselende welzijn van een expatdochter

TEKST THEO & ALYA DIRIX

"Wat doe ik mijn kinderen toch aan?" Die vraag heb ik me tijdens jarenlange verblijven in het buitenland dagelijks gesteld. Uit de open brief van mijn dochter Alya blijkt nu dat het niet hoefde. Behalve toen ik me de vraag niet stelde.

- Theo

Telkens ik nieuwe mensen ontmoet, duurt het nooit lang: nauwelijks een paar woorden in de conversatie of mijn Frans accent (*Parisien*, zelfs), Zuiderse trekken en Belgische houding lokken de fatale vraag uit: "maar van waar bent u eigenlijk?" Meteen keren alle nieuwsgierige blikken zich om. Soms neemt mijn gevoel van het moment het antwoord over. Meestal echter laat ik het aan de vraagsteller of er al dan niet een eerlijk antwoord komt: ik volg hem of haar dan in wat hun drijft. Niets is erger dan een heel

leven te moeten uitstallen, met inbegrip van een lijst van landen waar ik ooit gewoond heb. "Zo aanstellerig", zie ik ze dan denken, en als retour krijg ik meteen hun persoonlijke ervaringen in het buitenland te verwerken. Daarom reageer ik meestal met: "wilt u de korte of de lange versie?".

Hoe eervol het ook is om op die vraag in te gaan, feit is dat de meesten voor de korte versie kiezen. Daarom neem ik vaak zelf al een binnenweg door me gewoon een Brusselse te noemen, zo beken ik hier. Zo'n grote leugen is dat niet. Of moet ik mij definiëren op basis van de oorsprong van mijn ouders, mijn geboorteplaats, de culturen waarin ik ben opgegroeid of de talen die ik spreek?

Mijn vader is Belg/Limburger, mijn moeder Marokkaanse/Berberse en de eerste achttien jaar van mijn leven heb ik in het buitenland gewoond. Geboren in Saoedi-Arabië, verbleef

ik daarna drie jaar in Jordanië, vier jaar in Canada en vier jaar in de Verenigde Arabische Emiraten. Na een tussenperiode van vier jaar in België, ben ik opnieuw vertrokken om mijn humaniora met een Frans *baccalauréat* af te ronden, ... in Griekenland.

Op sommige dagen voeg ik daar nog aan toe dat mijn oudere broer ook nog even in Tanzania was en dat ik tijdens mijn studies aan de universiteit van Louvain-la-Neuve vier jaar lang geregeld naar Denemarken ben getrokken om daar, bij mijn ouders en zonder vrienden en andere afleidingen, te blokken. Hoe vaak heb ik niet moeten horen: "oei, ik dacht je Deense was. Nee, Griekse dan?" Zo, nu dat van de baan is, over naar volgende oefening: wat zijn de beste antwoorden op de favoriete vragen uit de *Ultimate Guide to Small Talk* voor kinderen van expats: "Waar woonde u liefst? Waar voelde u zich het best thuis? Was het niet moeilijk

om vrienden te maken en ze dan achter te laten?”.

Hoe ik tot volgende pitch ben gekomen, is te lang om uit te leggen:

“Sommige jaren heb je ‘t gemakkelijker dan andere; op elke leeftijd verandert de houding tegenover het land waarin je woont; alles hangt van je persoonlijkheid af (mijn broer en ik die dezelfde opvoeding kregen, hebben helemaal niet hetzelfde gevoeld); sociale media helpen om langeafstandsrelaties te onderhouden; ik ga nog geregeld terug naar vrienden in die landen of zij komen hier op bezoek”, en zo verder.

Maar misschien verlangt u van dit stuk wel meer dan de gebruikelijke banaliteiten die bij een biertje horen. Daarom deel ik graag een paar bedenkingen bij mijn wisselend welzijn, liever dan louter subjectieve ervaringen te veralgemenen.

In buitenlandse scholen waren wij vooral door expatkinderen omringd. Dat had niks uitzonderlijks, integendeel, het was bijna de norm. Wel speciaal was dat mijn broer en ik vaak de enige Belgen op school waren: Belg zijn, dat was pas buiten de norm.

Ik geef wel toe dat het cyclische ritme van drie of vier jaar, en dat achttien jaar lang, mijn persoonlijke ontwikkeling flink heeft ondersteund. Tot vandaag, tien jaar later. Zo heb ik van kleins af aan, op de vooravond van elk nieuw schooljaar in een nieuwe post, de gewoonte aangenomen om in een schriftje te noteren wat ik in de volgende jaren wilde worden, welke kwaliteiten ik

vooruit wilde schuiven en welke slechte gewoontes ik moest afleren.

U begrijp hoe fantastisch het is om zich telkens opnieuw uit te vinden, en stomiteiten of slechte herinneringen en andere ongelukkige momenten achter zich te laten. Niet dat ik elke keer mijn hele persoonlijkheid van het bord heb geveegd maar wel dat ik al heel vroeg een gewoonte van introspectie heb aangenomen. Zo komt de rode draad van wie men is, ook los van de omgeving waarin men leeft.

Het is maar bij een terugkeer naar het zogenaamde thuisland (en wat de rest van de wereld dus normaal vindt) dat het schuurt. Als je vrienden op hun twaalfde horen dat je in Jeddah bent geboren en net terugkeert van vier jaar Abu Dhabi, dan ben je allesbehalve cool. Integendeel. Op die leeftijd kunnen de meesten die namen nauwelijks uitspreken of op een kaart aanduiden. Andere codes en referenties en schoolprogramma's maken het nog erger. Geplaagd en gepest, zo eigen aan die ondankbare leeftijd, komen hard binnen. Bovenop moet je nog voldoende wapens in huis hebben om te aanvaarden dat jij die altijd je Belgische roots hebt verdedigd, zo bijzonder weinig van dat land kent en dat er nauwelijks iets overeenkomt met wat je had verwacht. U hebt ondertussen toch niet uw zakdoek bovengehaald?

Natuurlijk is die periode voor alle jongeren, los van elk parcours, een gruwelijke tijd. Toch ben ik bijzonder dankbaar voor wat het mij

heeft opgebracht: zo heb ik altijd het spelletje “hoofdsteden raden” gewonnen, niet dankzij mijn algemene ontwikkeling maar omdat ik ze met mijn ouders had bezocht. Ook had ik flink wat voorsprong tijdens mijn lessen antropologie omdat “een houding van participerende waarneming” mij niet vreemd was.

Alle gekheid op een stokje, boven op de rijkdom om zich in diverse culturen onder te dompelen, en dat op een leeftijd dat men zich van die verschillen nauwelijks bewust is, werden de *soft-skills* om zich in onze open maatschappij te bewegen sterker. Je hebt het gemakkelijker om je aan te passen aan uiteenlopende socio-culturele milieus, andere etiquettes te respecteren, met talen te goochelen, de ander en hun referenties aan te voelen, zich overal thuis voelen, pagina's zonder veel drama om te slaan, kortom tijd en ruimte gemakkelijker te relativeren. Ook al geldt dat allemaal misschien alleen voor mij en gebruik ik het daarom zo graag in mijn CV?

Maar dat alles heb je niet meteen door. Mij is het pas duidelijk geworden toen mensen rondom mij zin kregen om alles overboord te gooien om naar de andere kant van de wereld te reizen. Ik had niet de minste zin om me weer met kartonnen verhuisdozen te omringen. Sociale druk probeerde mij bovendien duidelijk te maken dat ik de “ervaring van mijn jeugd” zou missen. De zin was er wel maar de goesting om me ergens te vestigen en een soort van samenhang te voelen, veel groter.

Ik sluit niet uit dat ik ooit nog eens vertrek. Vandaag steek ik mijn energie liever in de onweerstaanbare drang om een stad te doorgronden, haar geschiedenis, de namen van haar straten, cafés en cultuur te leren kennen, en tram en bus te nemen zonder blik op Google Maps.

Samengevat: toen ik zei dat ik vaak een binnenweg nam door me gewoon een Brusselse te noemen, was dat niet eens een leugen.

- Alya

Een warm taalbad in 't KLOKHUIS

TEKST: KOEN VAN DER SCHAEGHE

Al 25 jaar biedt de Nederlandse Taal- en Cultuurschool 't Klokhuys lessen aan in het Nederlands voor kinderen in New York City en ruime omstreken. Het is dé naschoolse school waar Vlaamse en Nederlandse kinderen Nederlandse taal leren en de cultuur van hun moeder en/of vader meekrijgen. Oprichtster Laura Zijdel vormt samen met Veerle Vandecasteele in tandem de Nederlands-Vlaamse directie. En dat is meer dan symbolisch. Er is veel aandacht voor zowel de gelijkenissen als de verschillen tussen Nederland en Vlaanderen. Het maakt dat Vlaamse kinderen ook écht thuis komen in 't Klokhuys.

Laura en Veerle zagen doorheen de jaren vele kinderen opgroeien, maar ook leerkrachten komen en gaan. De school heeft locaties in New Jersey, New York, Florida, Pennsylvania en Connecticut (en Myanmar) en biedt ook online privé en groepslessen aan wereldwijd. De school telt ongeveer 400 leerlingen in de leeftijd van tweeënhalf tot achttien jaar plus volwassenen. Samen met een team van zo'n 45 leerkrachten zijn ze druk in de weer om de organisatie van dit taalprogramma goed te laten verlopen. Maar dit jaar is er dus ook tijd om te vieren. Daarom: een inkijk in 't Klokhuys, de evolutie die het doormaakte en de grote troeven die het vandaag nog steeds biedt.

BEWUSTWORDING

"De populatie van onze school wijzigde de voorbije vijfentwintig jaar drastisch. De groei is er altijd geweest. Gedurende een lange periode was er vooral een toename van expatkinderen, zonen en dochters van Nederlandse of Vlaamse ouders, die hier tijdelijk verbleven. Vandaag verwelkomen we steeds meer kinderen met één Nederlandstalige en één anderstalige ouder. Sowieso evolueer je dan in de richting van meertalig opvoeden, waarbij het Nederlands belangrijk is, maar waar de kinderen tegelijkertijd ook een andere taal aangeboden krijgen. Een kind uit een meertalig gezin wordt niet altijd automatisch meertalig. Dat vraagt de nodige inspanningen. Doorheen de jaren merken wij een steeds groter wordende bewustwording, waarbij de ouders, ondanks dat het Nederlands misschien slechts de derde taal is, er toch aandachtig mee omgaan en bereid zijn hierin te investeren."

OPNIEUW INSTROMEN

"Vroeger had ons onderwijspakket voor de leerlingen als voornaamste doel om op een later moment weer zo goed als mogelijk in te stromen in het onderwijs in Nederland of Vlaanderen. Ook dat is veranderd. We zien gezinnen die hier eerst een aantal jaren tijdelijk wonen, waarbij het

visum overgaat in een green card en waarbij sommigen zelfs de dubbele nationaliteit aanvragen. Vandaag bekijken we het dan ook ruimer: de band met Nederland of Vlaanderen gaat verder dan nationaliteit. Wij verwelkomen iedereen voor wie het belangrijk is om de Nederlandse taal te leren, wat ook de achtergrond moge zijn. De wereld verandert en wij blijven niet achter. Ook ouders die thuis allebei Nederlands praten, kiezen steeds meer voor Nederlandse lessen en terecht. De woordenschat die men als gezin frequent gebruikt, beperkt zich immers vaak tot huis-, tuin- en keuken-Nederlands, met een eerder beperkte variatie. Wat men achter de naschoolse schoolbanken leert, sluit veel beter aan bij de noden, mocht men ooit opnieuw willen instromen en ervoor kiezen om aan een Nederlandstalige universiteit of Hogeschool te gaan studeren."

MEER DAN TAALVAARDIGHEID

"Taal is een wezenlijk onderdeel van iemands identiteit, en vaak van de cultuur die minstens één van de twee ouders wil doorgeven. Het strekt dan ook ruimer dan het puur taalvaardige aspect. Het onderhouden van de connectie

MAMA VEERLE EN DOCHTER SOPHIA

“Als school is ‘t Klokhuis geen eiland”

Het verhaal van Vlaamse mama Veerle Roovers startte klassiek. Ze volgde haar echtgenoot en samen voelden ze de tijd rekken in het buitenland. 24 jaar en vier kinderen later wonen ze nog steeds in de Verenigde Staten. Thuis wordt Nederlands gesproken. Het hoge niveau danken ze deels aan ‘t Klokhuis. “Een vriendinnetje van onze oudste dochter Lisa was er al kind aan huis. Zij startte er ook mee en onze drie andere kinderen volgden, waaronder Sophia. Met succes trouwens, want haar niveau van taalvaardigheid geeft haar toegang tot het Nederlandstalig hoger onderwijs.”

Was het onderhouden van het Nederlands vanzelfsprekend in jullie gezin?

Veerle: Ja. Voor ons als ouders zijn het onze wortels die we willen meegeven. Voor onze kinderen zijn de Verenigde Staten het anker. Zij gedragen zich misschien net iets meer Amerikaan dan Belg, maar voelen zich toch vooral internationaal. Eerst op een Frans-Amerikaanse school, en nu ze ouder zijn op een Amerikaanse school, hebben ook hun vrienden een diverse afkomst.

Nederlands is meer dan enkel spreken. Wat maakt onze taal zo moeilijk?

Veerle: Toch vooral de grammatica. Maar spreek je het enkel thuis of onder vrienden, dan blijft ook de woordenschat beperkt. Een boek lezen, de geschiedenis van de Lage Landen; onze kinderen missen veel omdat ze niet dagelijks ondergedompeld worden in de Vlaamse cultuur.

Wat is de rol van ‘t Klokhuis?

Veerle: Die kan moeilijk overschat worden. Nederlands leren tussen anderen maakt een wereld van verschil. Door het feit dat ze met meerdere kinderen zijn, neemt het belang

ervan organisch toe. Het is niet enkel meer de taal die enkel mama en papa spreken, maar ook de taal van een aantal vrienden. Onze kinderen kregen hun roots spelenderwijs aangereikt. Met aandacht voor zowel Nederland als Vlaanderen. Als school is Het Klokhuis geen eiland, maar deel van de samenleving. Ik ben er enorm dankbaar voor. Onze kinderen zouden zeker Nederlands gesproken hebben, maar die mate van kwalitatieve ondersteuning konden wij hen nooit geven. Het draait voor mij ook rond de Vlaams-Nederlandse gemeenschap in een voor het overige Engelstalige omgeving.

Het is wel behoorlijk tijdsintensief?

Veerle: Onze jongste is tien jaar oud en is 's weekends toch een tijd zoet met huiswerk, van spelling over grammatica tot lezen en geregeld een video. Je moet er als ouder niet naast zitten, maar je steekt er wel tijd in. Je volgt het niveau ook nauw op. Twee keer per jaar hebben ze examens. Het is niet zomaar een beetje Nederlands leren, de kinderen worden echt getest in vergelijking met hun leeftijdsgenoten in Vlaanderen en Nederland.

Sophia: Ik ben altijd graag naar ‘t Klokhuis gegaan, maar het huiswerk kwam wel boven op het andere schoolhuiswerk. Vooral het schrijven vind ik moeilijk. Ik denk wellicht nog te veel in het Engels omdat dat toch mijn eerste schooltaal is. Het schrijven in het Nederlands is meer dan enkel vertalen uit het Engels. Ik probeer dan ook écht te denken in het Nederlands.

Vraagt het ook een investering van de ouders?

Veerle: Doe je als ouders geen moeite, dan wint de schooltaal, het Engels in dit geval. Het is een valkuil te denken dat het allemaal vanzelf gaat. Je moet moeite doen om de taal aan te bieden. Creëer zoveel mogelijk natuurlijke situaties waarin

je kind de Nederlandse taal moet gebruiken, want zowel op school als tijdens de naschoolse activiteiten is Engels de voertaal. Bij thuiskomst vraag ik dan in het Nederlands naar een verslag van hun dag. Dat is niet altijd vanzelfsprekend, je moet er consequent in zijn. Soms spreken ze Engels onder elkaar, wat ik begrijp, maar ik zeg er wel iets van als ik het hoor. We hebben daarnaast ook altijd veel tijd in België doorgebracht.

Is het anders om in België Nederlands te spreken?

Sophia: Daar heb ik vooral het gevoel dat het Nederlands geen verplichte taal is. Ik spreek er ook altijd erg graag Nederlands. Omdat je bevriend wil raken met leeftijdsgenoten, doe je ook met plezier die moeite. Daar voel ik pas écht hoe blij ik ben dat ik het Nederlands machtig ben. Wat ook altijd erg fijn was, was met mijn oma Nederlandstalige boeken halen in de bibliotheek. Dan voelt België ook als een thuis, maar wel één waar ik nooit gewoond heb.

Denk je eraan om ooit buiten de Verenigde Staten te studeren?

Sophia: Ik zit nu in het laatste middelbaar en stuur momenteel heel wat aanvragen rond, zowel naar Amerikaanse als buitenlandse scholen. Het is voor mij ook vanzelfsprekend om mij niet tot de Verenigde Staten te beperken. Momenteel staat België niet op de lijst, maar dat komt er misschien nog van.

>>> met de Nederlandse en Vlaamse cultuur is een belangrijk onderdeel van het lesprogramma zowel tijdens reguliere lessen als naar aanleiding van bepaalde feestdagen. Er is aandacht voor bepaalde tradities, geschiedenis en kunstuitingen. Ouders willen dat hun kinderen wereldburgers worden, maar daarbij hun eigen cultuur niet verliezen. Sommige van onze leerlingen hebben op diverse continenten gewoond, zij tonen zich heel flexibel, maar kunnen zich ook uiten naar hun familie of grootouders die in Vlaanderen of Nederland wonen."

COGNITIEVE ONTWIKKELING

"De leerlingen op 't Klokhuis volgen dagonderwijs op een Amerikaanse of internationale school. Waarom dan nog dit extraatje kan men zich afvragen. De voordelen zijn echter legio. Meertaligen tonen zich flexibeler omdat ze kunnen switchen tussen talen, maar krijgen vrij natuurlijk ook een bredere kijk op de wereld. Het voordeel van zo'n grote school is onze professionele ondersteuning. Wij hanteren de nieuwste methodes, zowel qua taalvaardigheid als om culturele bagage bij te brengen. De pandemie heeft dingen veranderd. Wij trokken al eerder de digitale kaart en doen dat nu nog meer. We hebben onszelf heruitgevonden. Ouders waarderen het dat we geen statisch digitaal onderwijs boden maar aan de hand van interactieve werkvormen online voor de nodige afwisseling zorgden. Net het feit dat we zo'n grote school zijn, biedt ons meer mogelijkheden."

WARM BAD

"Terugkerende spellingfouten in een Engelstalige omgeving zoals 'Ik will' of 'Ik lees een boek' kan je er als ouder wel uithalen, maar je ondervindt minder snel of het niveau van de woordenschat al dan niet achteruitgaat. Het draait uiteraard ook om mondelinge taalvaardigheid, maar dat cognitieve element mag niet onderschat worden. In tijden waarin we voornamelijk korter en sneller communiceren,

is lezen belangrijk. Je leert er snel uit. Hoe meer woorden je voor ogen krijgt, hoe vaker je ze correct zal gebruiken. Ouders wachten idealiter ook niet te lang met de aanvang van de Nederlandse lessen, want er gaat snel veel van het Nederlands verloren als men drie maanden ondergedompeld wordt in een Engelstalige omgeving. Leerlingen die in september starten, spreken tegen Kerst Engels op hun leeftijdsniveau. Vaak wordt 't Klokhuis ervaren als een warm bad voor kinderen die (net) zijn aangekomen. Lekker Nederlands spreken met leeftijdgenootjes wordt als prettig ervaren en kinderen kunnen helemaal zichzelf zijn onder landgenootjes.

't Klokhuis valt onder de Stichting Nederlands Onderwijs Buitenland en maakt daarbij deel uit van een groot netwerk van scholen in het buitenland. Daarbij hoort dan ook controle van de Nederlandse onderwijsinspectie, die afgelopen september een mooie beoordeling optekende.

Info: www.klokhuis.com

Beluister een podcast over 't Klokhuis:

Bekijk een filmpje over 't Klokhuis:

Belgische identiteit in de achterzak

TEKST: ANNE CRUYT

Tim is 36 jaar en verhuisde op zijn derde naar de Verenigde Staten. Hoewel zijn Nederlands goed is, spreken we hem in het Engels, want dat is de taal waarin hij denkt. "Mijn Nederlands leerde ik aan de eettafel en van Jommeke."

IDENTITEIT

"Omdat ik jong was bij de verhuis heb ik een andere ervaring gehad dan mijn oudere zussen. Zij waren al naar een Vlaamse school geweest, ondergedompeld in het Nederlands toen ik pas leerde spreken. Dat zorgde soms voor een grappige mix van talen, waarbij ik Nederlandse woorden in Engelse zinnen toevoegde. Mijn kleuterjuf begreep in het begin maar de helft van wat ik vertelde. Ik voel me meer Amerikaan dan Belg, maar via mijn ouders heb ik wel een sterke band met mijn Belgische wortels. Ik ben zeker deels Belg, maar wie me niet kent gelooft meteen dat ik honderd procent Amerikaan ben. Het is iets moois om in je achterzak te hebben, als deel van je identiteit. Ik deel met trots die kleine verschillen, gewoonten, andere manier van kijken naar de wereld met mijn vrienden en Amerikaanse vriendin."

Het zorgt ook voor warme herinneringen aan zijn kindertijd. "Ja, we hielden een *Thanksgiving dinner*, maar op z'n Belgisch. Kalkoen met zelfgemaakte kroketten in plaats van puree. Zo brachten we een beetje België in huis, in ons dagelijkse Amerikaanse leven."

BELGISCHE ZOMERS

Opgroeien als een buitenlander heeft een grote impact op je persoonlijkheidsontwikkeling. Hoe je op dingen reageert, de wereld bekijkt, jezelf inschat en zelfvertrouwen kweekt; dat verloopt anders bij kinderen als Tim. "Er zijn veel buitenlandse kinderen in Washington DC, maar zelfs daar was ik anders. Niemand kende België, het was niet zo indrukwekkend als een groot land zoals

"IK DEEL MET TROTS DIE KLEINE VERSCHILLEN, GEWOONTEN, ANDERE MANIER VAN KIJKEN NAAR DE WERELD MET MIJN VRIENDEN EN AMERIKAANSE VRIENDIN."

Brazilië. Ik probeerde altijd om erbij te horen, zo weinig mogelijk op te vallen en verborg mijn Belgische kantjes. Het was bijna een soort schaamte om anders te zijn." Elk jaar logeerden Tim en zijn zussen een maand bij hun grootouders

in België. "Ik kwam stevast terug met iets dat ik er had ontdekt, dat mijn neefjes cool vonden en me lieten zien. Mijn vrienden hadden echter nog nooit van Samson gehoord en vonden het raar dat ik schoenen met een hond op droeg.

Het was telkens een soort terugval, waardoor ik me afvroeg waarom ik anders was." Op zijn zestiende veranderde dat, want toen kwam hij na de zomer terug met verhalen over hoeveel verschillende bieren hij had mogen proeven. Zijn nonkels dompelden hem onder in de Belgische bierwereld, gaven hem boeken en vertelden waarom ze Amerikaanse brouwsels inferieur vonden.

LAND VAN BIER

De passie bleef, want nu werkt Tim intussen al jaren in de bierwereld. "Daar vertel ik vol trots dat ik Belg ben, het is wellicht ook de reden dat ik uiteindelijk in deze industrie ben beland. Ik studeerde economie en zwaaide af in 2008, midden in de economische crisis. Werk vinden in mijn expertiseveld was een grote uitdaging, dus ik startte in een restaurant; maar wel eentje dat zich op bieren focuste. Dat is waar ik echt de kneepjes van het vak leerde. We hadden maar liefst 30 bieren van over de hele wereld op tap" Vanuit die eerste job groeit hij door naar een andere onderneming, waar hij nog steeds werkt: Port City Brewing Company in Alexandria, Virginia. Hij beheert er het bezoekerscentrum, organiseert samenwerkingen samen met de wijk waarin de

brouwerij zich bevindt en ontfermt zich over de export.

"De export staat momenteel nog op een laag pitje. We hebben al inkopers in Frankrijk, Zweden en Groot-Brittannië, maar hopen op termijn verder te kunnen groeien. Voor de covidpandemie was dit luik iets extra in de brouwerij en niet echt waar we op focusten. Toen de bar moest sluiten, veranderde ons zakelijk model om te kunnen overleven en richtten we ons nog meer op lokale supermarkten. Maar het is een pak moeilijker als klein merk, klanten gaan eerder nieuwe bieren proeven op café dan een nieuw merk in de supermarkt uit te proberen."

Hij merkt ook veranderend gedrag bij de bezoekers. "De aantallen zijn terug zoals voor de pandemie, maar de klanten zijn nu gewoon om buiten te zitten doordat alle horecazaken plots een terras hadden bijgebouwd. In de zomer kan het te warm zijn, maar doorheen het jaar zitten veel meer mensen buiten; er is vanuit het niets een terrasjescultuur ontstaan."

BELGISCHE STIJL

Er is een groot verschil tussen de traditionele, Belgische stijl van brouwen en hoe nieuwere bierlanden zoals de Verenigde Staten experimenteren. "België levert consistenten-

te kwaliteit, maar hier is een soort beerrevival aan de gang, een spannend nieuw tijdperk waarin alles lijkt te kunnen. In de Verenigde Staten zijn we niet gebonden aan tradities en geschiedenis, omdat die hele geschiedenis en tradities werden weggevaagd tijdens de drooglegging na de Eerste Wereldoorlog.” De echt vernieuwende stijlen ontstonden in Oregon en California, waar de hop welig tiert. Brouwerijen begonnen veel meer hop toe te voegen aan hun brouwproces en brachten de IPA terug, maar op een grotere, haast brutale manier. Het was de start van een nieuw tijdperk in kleinschalig en ambachtelijk brouwen, ofwel *craft brewing*. “We zien het ook hier in Virginia. Toen wij openden in 2011, waren er 43 andere brouwerijen in de staat. Dat zijn er intussen al meer dan 250 geworden.” In de brouwerij wordt vooral Amerikaanse, Duitse en Engelse stijl gebrouwen, hoewel hun populairste bier een Belgisch witbier is. “We zijn wel traditioneler dan de meeste Amerikaanse brouwerijen; als we een Duitse pils willen maken, behandelen we het water met calcium zodat het meer in de buurt komt van Duits water en importeren we Duitse hop en malt.”

TIM'S KOELKAST

“Ook in mijn persoonlijke biervoorkeuren merk je dat ik Belg ben. Ik ben van mening dat er een plaats en tijd is voor elk bier, bijvoorbeeld een Hoegaarden na een fietstocht op een warme dag.

Ik hou wel van IPA's, maar drink toch het liefst Belgisch donker bier en tripels. In mijn koelkast vind je vooral de zware en donkere bieren, zoals Rochefort 10 en Gulden Draak.

De typisch Belgische geuzes zijn dan wel populair in de Verenigde Staten, voor mij zijn ze iets te scherp, ik ben nooit echt liefhebber geweest van de zure bieren. Geef mij maar een oudbruin.”

“THANKSGIVING DINNER HIELDEN WE OP Z'N BELGISCH: KALKOEN MET ZELFGEMAAKTE KROKETTEN IN PLAATS VAN PUREE.”

Ook recente wetswijzigingen zorgen voor een biervriendelijker klimaat. “Toen we startten, mochten we geen glazen bier serveren in de brouwerij. We mochten blikjes verkopen en mensen laten proeven, maar geen vol glas bier, omdat we geen eten op de kaart hadden. We waren geen echt restaurant maar ook geen winkel, dus de wetgever wist niet zo goed hoe ons te reguleren.” Het toont aan hoe jong de industrie is, en verklaart de competitiedrang tussen de vele microbrouwerijen die als paddenstoelen uit de grond schieten.

DANKBAAR

“Naarmate de jaren vorderen, wordt België een steeds groter deel van mij. Het is een belangrijk deel van mijn identiteit en door mijn job heb ik bijna elke dag de kans om trots te vertellen waar ik vandaan kom. Ik ben trouwens nog steeds enkel Belg, want ik heb nooit de Amerikaanse nationaliteit aangenomen. Eerst omdat België geen dubbele nationaliteit toestond, later voelde ik me niet echt gepusht om het te doen. Misschien is het luiheid; ik moet slechts om de tien jaar mijn *green*

card vernieuwen en dan is er een korte periode bedenktijd waarin ik het overweeg en dan toch niet doe. Mijn geluk is dat de Verenigde Staten en België goede banden onderhouden, en het voor mij relatief simpel is mijn verblijfsvergunning te verlengen. Zolang ik werk heb en me als een goede burger gedraag, wordt die moeiteloos en snel vernieuwd. Ik besef wel dat niet iedereen zoveel geluk heeft als ik.

Mijn paspoort onderscheidt me van andere Amerikanen. Nu vind ik het leuk om anders te zijn, het tegenovergestelde van wat ik als tiener wenste. Ik hou ervan uniek te zijn en een tweede taal te kennen. Als ik met mijn zussen op stap ben, voelt het alsof we onze eigen geheime taal hebben.

Ik wil alle ouders in het buitenland op het hart drukken om thuis Nederlands te spreken en niet op te geven, ook als de kinderen weerstand bieden. Ik ben zo blij dat mijn ouders zijn blijven doorzetten. Zelfs toen we in het Engels antwoordden, bleven ze Nederlands met ons praten. Daar ben ik hen nog elke dag dankbaar voor.”

UITWISSELING met gevolgen

Zij was een uitwisselingsstudent, hij de neef van het gastgezin waarbij ze verbleef. De vonk nam vier jaar de tijd om over te springen, maar het vuur zou niet meer doven. Het werd een liefdesverhaal met gevolgen. De langeafstandsrelatie leidde tot een huwelijksaanzoek en een verhuizing over de grote plas. Waar anno 2023 niemand meer van opkijkt, was eind jaren '80 behoorlijk zeldzaam. Vandaag zijn hun dochter Dominique en zoon Lance respectievelijk 26 en 22 jaar oud. We praten met moeder Tamara en dochter Dominique Dobransky, allebei in vlekkeloos Nederlands.

TEKST KOEN VAN DER SCHAECHTE

VASTBERADEN

Tamara vertoefde in 1986 als uitwisselingsstudent in de Verenigde Staten. Zeven jaar later zou ze huwen met de neef van haar gastgezin. Haar uitwisseling vond plaats toen die eerder uitzondering dan regel was. Maar de vastberadenheid was er niet minder om. "Ik heb altijd een grote belangstelling gehad voor talen. Toen ik op school las over uitwisselingsprogramma's, was ik onmiddellijk verkocht. Initieel vonden mijn ouders een jaar Amerika te lang en te ver. Na lang aandringen ben ik uiteindelijk voor een maand naar Connecticut gegaan. Ik werd volledig ondergedompeld in de Amerikaanse cultuur. Ik ontmoette toen ook voor het eerst Peter, mijn latere echtgenoot, maar raakte vooral nauw bevriend met mijn gastzus. Malysa en ik reisden de daaropvolgende jaren beurtelings naar elkaar. Vier jaar later sloeg de vonk met Peter over. Ook wij reisden naar elkaar en in 1992 vroeg hij mij ten huwelijk."

KOFFER VOL AVONTUREN

"Mijn mening over dit land heb ik behoorlijk bijgestuurd, maar de Verenigde Staten trokken mij destijds heel erg aan. Mijn eerste blik op de wolkenkrabbers was overonderend. Alles was groot, enorm en luid. Ik zie mijn eerste reusachtige zak popcorn nog voor me. Malysa was net zestien geworden, mocht met de wagen rijden en wij gingen cruisen zoals je in de films ziet. Die vrijheid, komende van een katholieke school in België, had een grote impact op mij. 'Wat is daar in hemelsnaam met jou gebeurd?', vroeg mijn mama bij mijn thuiskomst. Mijn kijk op de wereld was plotsklaps veranderd. Het smaakte naar meer. Vier jaar leefde ik echt van vakantie naar vakantie, om nooit echt lang, maar altijd intens te proeven van dat Amerikaanse leven. Intussen heeft mijn beeld van de Verenigde Staten deuken gekregen, maar toen was dat echt een magneet."

THE AMERICAN WAY

"Na ons huwelijk verhuisde ik onmiddellijk naar de Verenigde Staten en vond er ook snel een job als vertaler bij een internationaal bedrijf. Maar niettegenstaande dat warme deken waren de eerste jaren niet gemakkelijk. Als Belgische toerist was ik cool, maar eens ik er woonde, werd *The American Way* ook voor mij het model waar-

Peter, Tamara, Dominique en Lance

in ik mij diende te schikken. Ik moest leren leven als een Amerikaanse. Mijn droombeeld werd ingehaald door de realiteit. Peter en ik praatten zelfs over verhuizen naar Europa, tot de geboorte van Dominique alles veranderde. Ik vond het bijzonder dat ik mijn Belgische identiteit, cultuur, en vooral mijn moedertaal kon delen. Ik las Nederlandse boekjes voor, maakte fruitpap en het Nederlands werd onderling onze taal. Vier jaar later werd Lance geboren, en werd ons 'Belgisch' kringetje uitgebreid. Omdat de afstanden groot zijn in dit land, was ik veel onderweg met de kinderen. Urenlang spraken wij Nederlands in de wagen."

MEERTALIGHEID

“In die eerste jaren kreeg ik wel eens te horen dat het geen goede beslissing was om mijn kinderen tweetalig op te voeden, maar ik had toen al wetenschappelijk onderzoek gelezen. Peter stond erachter en toonde altijd begrip, ook al begreep hij aan tafel niet altijd wat er gezegd werd. De keuze die wij maakten, draaide goed uit. Door hun opvoeding kijken onze kinderen met een brede blik naar de wereld. Ze zijn geworteld in twee culturen en beheersen allebei de Belgische ‘terrascultuur’ en het ‘mensen kijken’”, lacht Tamara. “Ik kan mij mijn leven niet voorstellen zonder het Nederlands als taal. Het is een groot deel van wie ik ben. Ik waardeer ook het voorrecht dat wij als Belg hebben om diverse talen te leren en, dankzij onze centrale ligging in Europa, ook kunnen gebruiken. Mijn leven in de Verenigde Staten is begonnen met een taaluitwisseling en die fascinatie heb ik nog steeds. In mijn jeugd vond ik het Engels zo’n mooie taal en nu vind ik het Nederlands prachtig. Die passie geeft ik door via de Nederlandstalige school De Bonte Leeuw in Boston.”

Peter en Tamara eind jaren '80

Tamara en haar gastzus Malysa

EUROPESE MINDSET

Als tiener wilde Tamara niets liever dan Amerikaanse zijn, maar vandaag voelt ze zich Europees dan ooit. “Wij zijn dertig jaar gehuwd en soms vind ik het tijd voor de dubbele nationaliteit, maar ik weet niet of ik de *pledge of allegiance* over mijn lippen krijg. Het Amerika van de jaren '80 of begin jaren '90 bestaat ook niet meer. Ik zag mezelf *the American dream* beleven in *the land of the possible*. Ik heb ervaren dat het een heel prestatiegedreven cultuur is en gezien hoe onze kinderen continue aangespoord werden om te excelleren. Het is niet dat ik ‘doorsnee’ verheerlijk, maar het verschil is gewoon bijzonder groot. De kinderen zwermen uit, maar Peter en ik wonen nog steeds in het centrale gedeelte van Massachusetts. Ik hield er misschien andere opvattingen op na mocht ik in een ander deel van Amerika wonen, maar soms ervaar ik dit land wel eens als de verdeelde staten van Amerika.”

DOMINIQUE'S DUBBELE IDENTITEIT

Als twintiger en professioneel danser is Dominique gevormd door de volgehouden keuzes van haar ouders. “Hun liefdesverhaal vind ik één van de mooiste die ik ken. Ik vertel het ook vaak met de nodige fierheid aan vrienden. Ik groeide op in spreidstand tussen twee werelden en op dat snijpunt voel ik mij ook in balans. Ik wil niet moeten kiezen. Voor mij is die rijkdom écht het grootste cadeau dat onze ouders ons konden geven. De wereld is groter dan de Verenigde Staten. De aanpak van mijn ouders, hun waarden en normen hebben mij gemaakt tot wie ik vandaag ben.”

“Ik ben bijzonder blij met mijn dubbele identiteit. Ik voel me 50/50 Belgische en Amerikaanse. En daarnaast ook New Yorkse. Deze stad voelt als een thuis voor mij. Ik hou van de Europese bakkerijen en de terrasjescultuur in bepaalde wijken, die ik haast als Belgisch zou omschrijven. New York City, met haar mengelmoeis aan culturen die straat na straat wijzigen, ervaar ik bijna als een ander land dan de Verenigde Staten. Veel meer dan andere steden is het een *melting pot*. Ik word hier ook echt aangetrokken door andere culturen. Mijn vriendenkring is erg internationaal en mijn partner is een man uit Duitsland.”

“Ik denk en schrijf in twee talen en vertaal terwijl ik schrijf. Het heeft me geholpen om dingen vanuit diverse perspectieven te bekijken. Mijn kijk op de wereld is nooit eenduidig. Van kleins af aan reisden we geregeld naar Europa, wat voor veel Amerikanen erg ongewoon is. Ook vandaag schrikken ze als ik zeg Frans en Duits te willen leren. Het zouden mijn derde en vierde taal worden, terwijl zij er slechts één spreken. Ook als danser wil andere oorden verkennen. Toen ik in New York City een voorstelling van Opera Ballet Vlaanderen zag, voelde ik mij extra trots om Belg te zijn. Ik wil erg graag ooit eens in België dansen. In Europa liggen ook andere en interessante mogelijkheden voor een danser. Misschien maak ik ooit wel de omgekeerde beweging van mijn mama.”

Ook met haar broer Lance houdt Dominique vast aan het spreken van haar moedertaal. “Mede daardoor zijn wij ook heel erg close. We hebben onze eigen taal, overal waar we zijn. Dat is ons eigen wereldje. Zelfs in onze tienerjaren hebben wij er ons nooit tegen afgezet. Het is nu nog niet aan de orde, maar mocht ik zelf ooit kinderen krijgen, zou ik ze ook het Nederlands bijbrengen. Ik zou wel mijn mama vragen om te helpen bij de grammatica”, lacht Dominique.

Erasmusveteraan Jochen Christiaens

Het leven is wat je er zelf van maakt, al kunnen een uitwisseling en een dosis toeval altijd helpen. Jaarlijks vertrekken meer dan 200.000 Europese studenten naar het buitenland. Volgens een studie leert één op vier er zijn of haar partner kennen. En daar komen natuurlijk kinderen van. Zo ging het ook bij Jochen Christiaens, die in 2000 tijdens zijn Erasmusuitwisseling in Finland zijn latere Duitse echtgenote Sandra leerde kennen. Sinds 2002 wonen ze samen in Stuttgart, intussen met hun twee veertienjarige tweelingzonen Mads en Lasse. De twee tieners hebben een hart voor zowel Duitsland als België.

TEKST ANNE CRUYT

EENZELFDE INTENTIE

Miljoenen jongeren brachten de voorbije decennia een deel van hun studieperiode door in het buitenland. De 'eurogeneratie' nam jaar na jaar toe. Zovelen waren het er nog niet in het jaar 2000. De troeven zijn alom bekend, zowel op de arbeidsmarkt als voor de persoonlijke ontwikkeling. Het aantal 'Erasmusbaby's', kinderen van koppels die elkaar leerden ken-

nen tijdens hun uitwisseling, wordt wel vaker als een opvallend resultaat geduid. Maar écht verbazen mag ook dat natuurlijk niet. Als gelijkgezinden vinden jongeren elkaar. Jochen: "Waar velen kiezen voor een populaire zuidse zonbestemming, kozen zowel Sandra als ik met Finland voor een net iets minder vanzelfsprekende bestemming. Ik kon destijds ook naar Griekenland of Frankrijk, maar

Finland was toen op technologisch vlak al verder en die landen spraken me eerder als vakantieland aan. Dat we allebei eenzelfde intentie hadden, schiep uiteraard al een eerste band."

TELEFOONREKENING

"Als groep Erasmusstudenten vertoefden we veel in elkanders gezelschap en deden ook diverse uitstapen. Tijdens een weekendje in de

zo typisch afgelegen Finse hutten leerden we elkaar beter kennen. De omgeving was behoorlijk idyllisch, aan een dichtgevroren meer. Vanaf dan spendeerden we relatief veel tijd samen. Maar na het mooie avontuur van zes maanden keerden we uiteraard ieder terug naar ons thuisland. Sandra had nog een jaar te studeren ik zou weldra beginnen werken. Het was aftasten en aanpassen in den beginne, zo'n relatie, want je ziet elkaar niet veel. Om de veertien dagen pendelden we naar elkaar. Beurtelings kregen we te horen: 'Wat wil je met die Duitse?' of 'Wat wil je met die Belg?' Het werden twee jaar van veel kilometers en hoogoplopende telefoonrekeningen. De liefde mocht iets kosten. Voor mijn werkgever was ik vaak onderweg en sprak soms af om niet naar Brussel, maar naar Stuttgart terug te vliegen. Mijn verhuis naar Duitsland was voor mij een reis van beperkte duur, want "in België was toch alles beter!" Nooit heb ik werkelijk geweten hoe het voor vrienden en familie was. Mijn broer had het er behoorlijk moeilijk mee en zou zelfs "nu ben ik mijn broer verloren" gezegd hebben, maar de band is gelukkig gebleven.

TWEELINGZONEN

"Dat we voluit voor onze relatie gingen, was snel duidelijk. Waar we zouden wonen en wie waar de beste professionele kansen zou hebben, was een ander vraagstuk. Uiteindelijk viel de keuze op Duitsland, maar niets is defini-

tief. Al is het voordelig om dicht bij één van de families te zijn. Ik heb altijd geprobeerd om zoveel mogelijk contact te houden met familie en vrienden. We zijn onder-tussen ook niet meer met twee, in 2008 kwam de Erasmus-tweeling Mads en Lasse erbij. Omdat ze in Duitsland opgroeien, voelen ze zich zich overwegend Duits. Maar het mentale verschil is eerder klein. Ze spreken behoorlijk Nederlands en gingen vorig jaar nog op vakantie-kamp in België. Daar oefenen ze hun Nederlands, net zoals bij hun Vlaamse familie. Voor hen zijn talen minder moeilijk en zo ligt de wereld open. Naarmate ze ouder worden, wordt er meer over nagedacht. Als basketbalspelers en -liefhebbers spreken de Verenigde Staten uiteraard tot de verbeelding. Zij zullen misschien ook andere oorden opzoeken. Ze staan er alleszins meer dan gemiddeld voor open."

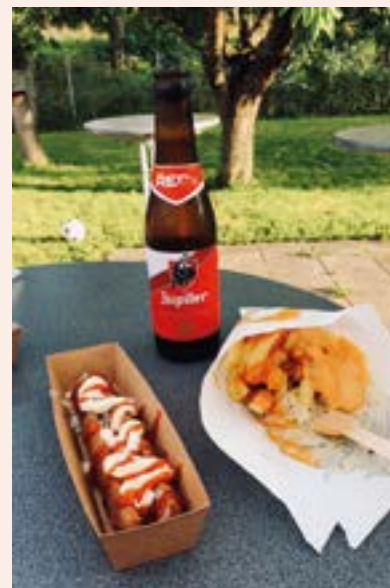
KLEINE VERSCHILLEN

"Wijzelf waren uiteraard bereid om onze twee talen bij te spijkeren, voor vrienden of familie was dat minder vanzelfsprekend. Ik weet nog dat ik Sandra's vader onmiddellijk met de voornaam aansprak, wat ongebruikelijk is. Want een eerste contact in Duitsland verloopt eerder formeel. Het zijn kleine culturele verschillen, waarmee je te maken krijgt en die later vooral grappig zijn. Mijn Duits was an sich niet slecht. Ik stam uit een behoorlijk internationale familie en mijn moeder woonde tijdens haar

jeugd jaren in Duitsland. Sommige dingen blijven echter een uitdaging: specifieke dialecten of een bepaalde tongval bijvoorbeeld. Een taal leren is één ding, erin wonen en werken is iets anders. Wie een taal leert, wordt ook deels de bijhorende cultuur. En dat vraagt tijd. Letterlijk uit het Nederlands vertaalde spreekwoorden klinken in het Duits wel eens belachelijk."

FRIETAARDAPPELEN

"Ik ben niet meer dezelfde Belg als toen ik vertrok, maar ik voel mij wel nog steeds een Belg. Ik heb ook geen ambitie om Duitser te worden. Als open en communicatieve man zou ik ook een atypische Duitser zijn. Ook onze kinderen ervaren Belgen vandaag als meer ontspannen dan Duitsers. Ik ben en blijf ook die Vlaamse Bourgondiër. De gezelligheid en het graag eten zit er hier minder in. Dat ben ik nog niet ontwend. De vraag: "gaan we een terrasje doen" krijgt hier geen gevolg. Voor mijn veertigste verjaardag kreeg ik van Sandra een friteuse. Sindsdien breng ik frietaardappelen mee uit België. Op de tennisclub organiseerden we eens een Belgische avond, met frieten, frikandellen en sauzen als andalouse, tartaar, samouraï en mayonaise. De twintig kilo die ik toen mee had, waren duidelijk niet genoeg. Het was een groot succes, ook de Belgische pralines als dessert. Een geweldige ervaring was dat."

Pesten of gepest worden?

Als voormalig Ambassadeur van België is Marc Van den Reeck vandaag nog altijd bijzonder actief in een aantal NGO's en hun Europese vertakkingen. Bijzonder nauw aan het hart ligt zijn EAN-Ambassadeurschap. EAN staat voor European Anti-bullying Network, gelanceerd in 2014 en in België als internationale NGO erkend sinds 2015. Het secretariaat ligt in Athene bij de NGO Smile of the Child, het Griekse equivalent van Child Focus. Vandaag verenigt EAN al 23 NGO's en overheden, uit 15 landen.

TEKST THEO DIRIX

Pesten is van alle tijden en plaatsen. Werd ik in mijn jonge jaren alleen tijdens de speeltijd, dus maar drie keer per dag, gepest als Dik Trom, de wat zware brave hendrik uit de gelijknamige kinderboeken, dan lopen jongeren vandaag doorlopend gevaar, via sociale media, 24/7. Digitalisering heeft het pesten veel ingrijpender gemaakt dan het al was. Pesten is vandaag één van de hoofdoorzaken van kindermoord. Favoriete schietschijven zijn kinderen die wat uit de toon vallen. De ene is al wat zwaarder, een ander heeft rood haar; eigenlijk doet 't er niet toe, als het maar 'anders' is.

Marc Van den Reeck gebruikt liever het woord 'schiet-schijf' dan 'slachtoffer'. Zowel de pester als de gepeste zijn immers slachtoffer, net zoals hun ouders, leraars,

"ONZE KINDEREN IN HET BUITENLAND ZIJN "ANDERS" EN LOPEN EEN GROTER RISICO OM SCHIETSCHIJF TE WORDEN."

trainers, kortom iedereen die betrokken is. Wat de gepeste ook werd aangedaan, de pester en de hele omgeving dragen het ook mee, soms jarenlang. Het is een schuldgevoel dat bovendien werd veroorzaakt door iemand die nauwelijks toerekeningsvatbaar is. Bij pesten is iedereen slachtoffer, zoveel is duidelijk.

Anderzijds kan wel een verband worden aangetoond tus-

sen de jonge pester en jongeren die in hun latere leven vaker met het gerecht in aanraking komen. Dat is één van de redenen waarom Marc Van den Reeck ooit werd uitgenodigd om te spreken voor het *European Union Crime Prevention Network*. Voorkomen van pesten is voorkomen van ergere misdrijven.

Naast het geven van dergelijke lezingen, doet EAN ook aan het uitwisselen van goede praktijken. Handleidingen worden vergeleken, campagnes besproken: hoe benader je de verschillende leeftijdsgroepen, hoe mobiliseer je de omgeving? Ook organiseert EAN wetenschappelijke conferenties. Tijdens de COVID-pandemie lanceerde de NGO een drietal webinars, ter ere van wijlen Dan Olweus (1931 – 2020), i.s.m. met zijn dochters. De Zweeds-Noorse psycholoog wordt algemeen beschouwd als de pionier op het vlak van research over pesten.

Als belangrijkste project op lange termijn ontwikkelt EAN een certificaat met een gedragscode. Op basis van een lijst van standaardafspraken kunnen instellingen in hun strijd tegen het pesten erkend worden. Daarbij gaat het niet alleen om scholen, ook sportclubs, kerkgemeenschappen en andere verenigingen kunnen in aanmerking komen. Eén van de belangrijkste basisvoorwaarden is dat elke instelling iemand in dienst moet hebben die in zijn taken-

pakket ook het centrale aanspreekpunt inzake pesten is. Het is de persoon die proactief op zoek gaat naar situaties en omstandigheden waarin pesten kan voorkomen. Kinderen en jongeren komen zelf immers zelden met pesten naar buiten. Zoals bij seksueel misbruik. Tot de bom barst. Ook in pesten zit een patroon, het is nooit éénmalig -dan is het een conflict(je)- maar repetitief, gedreven door een machtsonevenwicht en om te kwetsen. Het aanspreekpunt moet oog hebben voor machtsverhoudingen en alle vormen van 'anderszijn'.

Onze kinderen in het buitenland beantwoorden perfect aan het profiel van anderszijn en lopen een groot risico om schietschijf te worden. Misschien minder in een internationaal milieu maar wat in lokale scholen? En al zeker bij een terugkeer naar ons land! Soms komen ze midden in het schooljaar of een leercyclus aan en kennen ze niets of niemand. Soms volstaat een afwijkend accent: 'belge' en France, imagine', of 'Hollands' in Vlaanderen, maar u kent ongetwijfeld soortgelijke clichés en voorbeelden. Misschien zou u al eens kunnen rondvragen bij de instellingen die uw kinderen bezoeken of zij een dergelijk aanspreekpunt hebben of overwegen. Het is een begin. In de luwte.

Sommige dingen kan je nu eenmaal moeilijk missen.

Met onze sociale zekerheid ga je altijd gerust aan de slag, **waar ook ter wereld.**

Ga je voor een lange periode buiten Europa* werken? Dan moet je de kwaliteit en voordelen van onze sociale zekerheid gelukkig niet missen. Want als je kiest voor onze Overzeese Sociale Zekerheid, geniet je van de bescherming zoals je die kent. Van ziekteverzekering tot pensioen: ga gerust aan de slag met de sociale zekerheid van thuis.

Ontdek ons aanbod op www.overzeesesocialezekerheid.be

 RSZ | OVERZEESSE SOCIALE ZEKERHEID

Veelvuldig verhuizen als trigger

TEKST KOEN VAN DER SCHAEGHE

Veelvuldig expatriëren is een emotionele roetsjbaan van aankomen en opnieuw vertrekken, nieuwe vrienden maken en afscheid nemen. De impact is groot. Ingrijpende gebeurtenissen triggeren bewust en onbewust ons gedrag. Jongeren in hun identiteitsontwikkeling zijn hier extra vatbaar voor. Hoe ga je als ouder in deze context om met een tiener die zich slecht in zijn vel voelt? En dat op een moment waarop je soms zelf niet weet hoe je die nieuwe uitdaging moet aanpakken? Bepaalde tieners zoeken dan een houvast in iets waarover ze wel controle hebben, zoals wat ze eten. “Door af te glijden in anorexia bevriezen sommige jongeren hun identiteitszoektocht om de emoties waarop ze geen vat hebben niet langer te ervaren”, duidt

Pat Annicq. Als arts gespecialiseerd in eetstoornissen begeleidt ze een groeiend aantal expatjongeren. Ze deelt haar inzichten, reikt ons enkele handvaten aan en vraagt ouders in de spiegel te kijken.

GROTE FRACTUUR

Opgroeien in het buitenland oversteelt ons met prikkels. Niet voor niets staat verhuizen in de top drie van de meest stressvolle gebeurtenissen in een mensenleven. Hoe vaak schrijven we in dit magazine wel niet over de flexibiliteit en de schijnbaar aangeboren openheid van expatjongeren. Niet zelden schetsen we hen als veerkrachtig voor hun leeftijd. “Nochtans laten we de vanzelfsprekendheid ervan best achterwege. Je hebt immers

niet per definitie een persoonlijkheid die zich gemakkelijk aanpast aan de nieuwe omstandigheden als je in het buitenland woont”, weet Pat Annicq. “Elke verhuizing is voor de ouders, maar zeker ook voor hun (adolescente) kinderen een grote fractuur tussen afscheid nemen en opnieuw kennismaken. Het is één lange stresssituatie, waarmee we allemaal verschillend omgaan, en die in sommige gevallen zou kunnen leiden tot problematische gezondheidssituaties. Ik zie een grote rol weggelegd voor de ouders. Als volwassene kan je jezelf opnieuw programmeren, maar als zestienjarige is dat veel moeilijker. Het kan soms heel erg eenzaam zijn als tiener. Het is goed als jongeren het gevoel kunnen krijgen dat ze zonder vooroordelen, altijd en

voor alles bij hun ouders terecht kunnen. Jammer genoeg bieden we dikwijls hulp aan vanuit ons eigen gedachtegoed in plaats vanuit de denkwereld van de tiener.”

SCHURENDE SCHARNIEREN

Elke verhuizing is een nieuw scharnierpunt. Extra uitdagend is het terugkomen naar België, zowel met als zonder ouders. Voor velen die kiezen voor hogere studies in België, voelt het niet noodzakelijk als thuis, ook al lijkt het dat voor de buitenwereld wel. Dat maakt die verhuizing naar het thuisland van de ouders misschien nog de moeilijkste van allemaal, net omdat ze zo onnatuurlijk voelt. “Sowieso vergt het aanpakken van hogere studies al een dosis flexibiliteit, de culturele aanpassing geeft er nog een extra dimensie aan. Stel het je maar voor, opgroeien in diverse werelddelen en uiteindelijk in Vlaanderen studeren, zonder het gevoel te hebben dat je wortels er liggen. Je wordt ondergedompeld in een wereld die niet geacht wordt ‘nieuw’ te zijn. Bovendien is er vaak geen erkenning van de bijzondere omstandigheden. Net zoals buitenlandse studenten in België begeleid worden, zouden ook expatjongeren ondersteund moeten worden. Want zeker als de ouders in het buitenland blijven, valt een ‘thuiskomen’ weg.”

DUBBELE LOOPBAAN

Het gezinsaspect verdient een groot gewicht in het beslissingsproces. In aanloop naar een expatriatie wordt doorgaans wel nagegaan of dit wel het beste idee is voor de kinderen, maar mogelijks is er soms een risico dat de impact onderschat wordt? “Belangrijke overwegingen kunnen zijn: is het als koppel de bedoeling om allebei voltijds te werken? Heeft men er zicht op of de kinderen meer aandacht nodig hebben? Misschien

is het aangewezen om het gezin en zichzelf de tijd te gunnen tot het nieuwe leven op wieltjes loopt? Is dat realiseerbaar of is de druk van de werkgever te groot? Welke flexibiliteit wordt er aan de ouders gegeven mochten de kinderen het moeilijk hebben om zich aan te passen? Geeft de werkgever de tijd en ruimte om een nieuwe ‘thuis’ te creëren die veilig thuiskomen toelaat en waar in de eigen moedertaal alles kan gedeeld worden, zowel de leuke als de moeilijke ervaringen van de dag?” Als ouder heeft men gekozen voor een verblijf in het buitenland en ervaart men het vaak zelf als een rollercoaster. Het verschil is wel dat zij er doelbewust voor kozen, inclusief het bijhorende engagement. “Het wordt niet evident als ouders de impact van hun keuzes en gedrag op hun kinderen moeilijk kunnen inschatten of erkennen.”

VANZELFSPREKENDHEID

“We moeten onszelf willen en durven in vraag stellen. Het is een fundamenteel recht van het kind dat ouders zorgdragen voor hen en

hen de nodige prioriteit geven. Neem daarbij de flexibiliteit van de kinderen dus niet als een vanzelfsprekendheid. Vaak weten ze immers niet hoe zich uit te drukken. Uiteraard mogen ook ouders tonen dat ze het moeilijk hebben, maar het is niet oké als ze de verantwoordelijkheid (onbewust) bij de kinderen leggen. We beseffen dikwijls niet hoe onze kinderen onze woorden en handelingen interpreteren. Soms zullen kinderen hun ouders niet willen belasten omdat ook zij het zichtbaar moeilijk hebben. Soms kruipen ouders in een slachtofferrol met de idee van ‘ik kan nooit iets goed genoeg doen’. Het is bovendien niet altijd gemakkelijk om een tiener te laten spreken over zijn/haar emoties. Vaak verkiezen we een moment dat ons past, niet noodzakelijk de tiener. Of we komen heel vlug met oplossingen, wat de tiener niet altijd het gevoel geeft ‘gehoord’ te worden.”

“NOEM DE FLEXIBILITEIT VAN EEN EXPATJONGERE NIET VANZELFSPREKEND.”

PREFRONTALE CORTEX

“Ouders missen soms de handvaten om begripvol met hun kinderen om te gaan. Zeker op een leeftijd dat hun hormonen alle richtingen uitgaan. Zolang ons logisch denken nog niet volgroeid is, overheersen emoties de ratio. Onze prefrontale cortex, vooraan in de hersenen, is de stuurman van ons brein, die ons helpt logisch te denken, nuances te maken en te interpreteren. De wetenschap toont ons dat deze pas volledig ontwikkeld is aan een leeftijd van 25 à 27 jaar. Wij rekenen zeer gauw op de maturiteit

van adolescenten door logisch te redeneren met hen terwijl zij veelal emotioneel denken. Wie zo overspoeld is door emoties en geen houvast vindt, zoekt een anker. Copingmechanismen kunnen drugs zijn, alcohol, of te veel of te weinig eten; want het enige waarover we 100% controle kunnen hebben, is wat we in onze mond steken. Als ouder is het belangrijk te beseffen dat een eetstoornis een overlevingsmechanisme is als compensatie om niet meer overspoeld te worden door emoties die je niet kan plaatsens. Je kind kiest er niet voor, maar glijdt erin en ervaart het als een steun. Ouders raad ik aan aandachtig te zijn voor signalen en proberen te begrijpen in welke vriendenkring hun tieners zich bewegen. Want op een bepaald moment achten ze hun vrienden belangrijker dan hun ouders. Ook sociale media spelen een immens grote rol in hun identiteitszoektocht. Tieners gaan zich vaak met elkaar vergelijken. Ze willen erbij horen.”

“NIEMAND KIEST VOOR ANOREXIA, JE GLIJDT ERIN.”

OMGANG ALS OUDER

“Neem in rekening hoe jongeren omgaan met hun uiterlijk, voeding en kledij, maar ook hoe hedendaagse normen via sociale media verspreid worden. Dat heeft een grote impact op de keuze om erbij te willen horen. Als nieuwkomer in een groep kan je ernaar grijpen. Wie perfectionistisch of een *people pleaser* is, loopt een groter risico. Dat is natuurlijk moeilijk in te schatten, want veel jongeren grijpen sowieso naar sociale media om het gevoel te hebben erbij te horen. Voor tieners die overspoeld worden door emoties, bijvoorbeeld door een verhuizing, kunnen drugs, alcohol of een eetgestoord gedrag een mechanisme zijn om emoties langduriger niet meer te voelen. Men spreekt van een eetstoornis als het sociaal functioneren gestoord wordt, bijvoorbeeld als heel wat sociale momenten zoals uitgaan of feestjes

afgezegd worden, vaak met een smoes zoals ‘ik heb te veel schoolwerk’ of ‘ik heb geen zin’. Het kind zal zich ook hoe langer hoe meer thuis terugtrekken op de kamer. Problematisch wordt het als je voelt dat jouw kind de eigen zoektocht en identiteitsontwikkeling op pauze zet. Het is nuttig als ouders dan de kans krijgen om samen met de therapeut mee betrokken te worden bij de therapie, want er zijn weinig ziektes die zo’n grote impact hebben op het hele gezin. Ze zien hun kind wegsmelten en voelen zich machteloos net omdat ze geen verbinding kunnen maken met hun kind in de eetstoornis. Hun kinderen gaan in vriesmodus.”

GEBLOKKEERD DENKPATROON

“Bij anorexia nervosa gaan lichaam en geest in een winterslaap. Door onvoldoende energie gaat het lichaam in ‘overlevingsmodus’ waardoor men in een andere alertheid belandt. Wie vermagerd, neemt minder energie op dan verbruikt wordt. Eerst voelt dit goed. Het duurt lang vooraleer men zich doodmoe voelt en ervaart te weinig energie te hebben. Vandaar vaak het langdurig ontkennen van het probleem. Gaandeweg wordt het denken en de identiteit stilgelegd en denkt een tiener: ‘Ik moet niet meer met die emoties omgaan.’ Het hoofd dat alle stress niet aan kan, staat stil. Zowel fysiek als mentaal raakt het ondergesneeuwd. Door energietekort in de hersenen stellen we vaak vast dat men veel obsessiever wordt en vastzit in een enger denkpatroon. Het doel wordt ‘toch in iets goed te zijn door streng te zijn voor zichzelf’. De eetstoornis maakt het kind zelfdestructief. Ze zeggen wel ‘ik wil niet eten’, maar eigenlijk bedoelen ze: ‘ik ben het niet waard om te eten en ik durf niet te eten’. We spreken over een heel sterke ‘innerlijke criticus’. Het is belangrijk de ouders te informeren over deze eetstoornismindset en hen te leren communiceren met deze innerlijke criticus van hun kind, want ouders realiseren zich vaak niet dat hun goedbedoelde reactie eigenlijk de criticus, dus de eetstoornis, versterkt.”

EMOTIES ERKENNEN

“Moeilijke emoties en/of pijnlijke ervaringen liggen niet zelden aan de basis van eetstoornissen. Belangrijk is deze te herkennen, te erkennen en handvaten aangereikt te krijgen om ermee te leren omgaan en ze te aanvaarden. Probeer ze niet te ontkennen. Een eerste stap is connectie leggen met de tiener, zodat hij of zij kan verwoorden wat er speelt. Probeer te achterhalen hoe het écht gaat. Veel ouders weten echter niet hoe echt in verbinding te treden met hun kinderen. Met te algemene vragen als ‘Hoe was het op school?’ zodra de tiener thuiskomt zal je je tiener zelden aan de praat krijgen. Er is al meer kans als je naar de beleving vraagt. Als het niet goed gaat, willen we heel snel weten waarom. Maar een tiener weet het meestal zelf niet. En als een kind zegt dat het verdriet heeft, dan zullen we het veelal geruststellen met: het gaat wel over. We moeten durven en leren erkenning geven aan die emoties van ons kind. We hebben het vaak moeilijk om onze kinderen hun emoties te leren benoemen. Soms hebben we de neiging om ze te minimaliseren of bieden we direct een oplossing aan. Er wordt ook vaak op het gedrag gereageerd in plaats van te peilen naar de oorzaak erachter. Waarom hult iemand zich in stilzwijgen of reageert iemand boos? Als we een opmerking maken over de toon, is er kans dat dit escaleert en we weg zijn van het echte probleem dat de boosheid triggerde.”

Dr. Pat Annicq omarmt patiënten en hun ouders met oplossingsgerichte communicatie en psychotherapie. “Ik vind het belangrijk om verder te kijken dan alleen het eetgestoord gedrag. Aandacht geven aan de mindset van iemand die erin belandt is cruciaal en dit zowel door middel van individuele sessies als door de ouders mee te betrekken in dit traject.” Haar vzw Empathie ondersteunt therapie van patiënten.

DE OPKOMST VAN 'SILICON SAVANNE' RWANDA

TEKST JAN BREYNE, SPECIALIST DUURZAME ONTWIKKELING & ONDERZOEKER BIJ ANTWERP MANAGEMENT SCHOOL, WOONT IN KIGALI

29 jaar na de genocide herbouwt Rwanda zichzelf als een innovatieve krachtpatser met een groeiende ambitieuze start-upscène.

In Kigali zie je goede wegen, propere straten, nieuwe infrastructuur en beleefde, behulpzame mensen. Tegelijkertijd wil de hoofdstad van Rwanda in het spoor van Nairobi de nieuwe 'Silicon Savanne' worden. Op 60 hectare grond wordt in een 'special economic zone' Kigali Innovation City ontwikkeld. De bedoeling is er technologiebedrijven, biotechbedrijven en commercieel vastgoed aan te trekken.

Het plan omvat vier universiteiten, kantoorruimtes, ondersteunende faciliteiten voor winkels, horeca, en huisvesting. En er is aandacht voor start-upcentra, die alomtegenwoordig zijn in Kigali. Ikzelf werk momenteel samen met Impact Hub Kigali en Westerwelle Startup Haus Kigali, waar ik enkele start-ups coach in hun duurzaamheidsambities.

Almaar meer opstartende ondernemingen trekken die duurzame kar. Start-ups worden uitgedaagd om oplossingen te bieden die bijdragen aan de economie en tegelijk hiaten in pakweg het voedselsysteem aanpakken. Zo coach ik Magofarm, een startup die insectenlarven inzet om van voedseloverschotten en -afval organische mest en eiwitten voor diervoeding te maken. Andere programma's leggen de focus op oplossingen voor de wereldwijde milieu-uitdagingen.

Pas afgestudeerden van de African Leadership University vertellen me dat ze volop experimenteren met digitale platforms, kunstmatige intelligentie (AI), robotica, Internet of Things (IoT), 3D-printing, en andere technologieën. Ook buitenlandse start-ups hebben de weg naar Rwanda gevonden. Zo vliegen autonome drones van Zipline - opgestart in Californië - hier bloed van een distributiecentrum naar een afgelegen zorginstelling.

Rwanda wil duidelijk in poleposition raken voor de vierde industriële revolutie, die gaat over de samensmelting van de fysieke, digitale en biologische wereld.

De groei van Kigali Innovation City, start-upcentra en duurzame technologiegestuurde innovaties heeft een enorm effect op de groei van Kigali. Vorig jaar vond hier bijvoorbeeld de Commonwealth Heads of Government Meeting plaats, waarbij delegaties uit 54 landen

"RWANDA WIL IN POLEPOSITION RAKEN VOOR DE VIERDE INDUSTRIËLE REVOLUTIE."

samenkwamen rond het thema 'Delivering a Common Future: Connecting, Innovating, Transforming'. Het is een van de vele grote bijeenkomsten waarbij Rwanda gastheer is en de ambitie toont zijn positie als Silicon Savanne te versterken.

Hopelijk wordt Rwanda straks met zijn innovaties geassocieerd en niet meer met die vreselijke periode uit zijn verleden.

'De wereld is klein' is een wisselcolumn van De Tijd waarin ondernemende Vlamingen vanuit het buitenland schrijven over wat hen beroert en boeit. Lees meer op tijd.be/dossiers/de-wereld-is-klein.

Zin om te emigreren naar de **Verenigde Staten, Canada, Australië of Nieuw-Zeeland** maar zie je door de bomen het bos niet meer?

#emigrerenkanjeleren

Kom naar onze infodag op **19 april 2023** in **Aalst** en maak van jouw dromen realiteit!

Schrijf je snel in op **viw.be/events**!